

Modeli merenja - Raschov model, analiza fitovanja, politomni modeli

Psihometrija 2

Prof. dr Bojan Janičić

Raschov model

- 1PL model (jednoparametarski logistički)

$$\ln\left(\frac{p_{ij}}{1-p_{ij}}\right) = \theta_i - b_j = Z = \text{logit}$$

$$p_{(x_{ij}=1)} = \frac{e^{(\theta_i - b_j)}}{1 + e^{(\theta_i - b_j)}}$$

Raschov model

- Najbliži ideji modela merenja
  - sličan psihofizičkim modelima – modelira odnos draži (stavke) i odgovora

Rasch

- Najbli
▪ sliča
odg

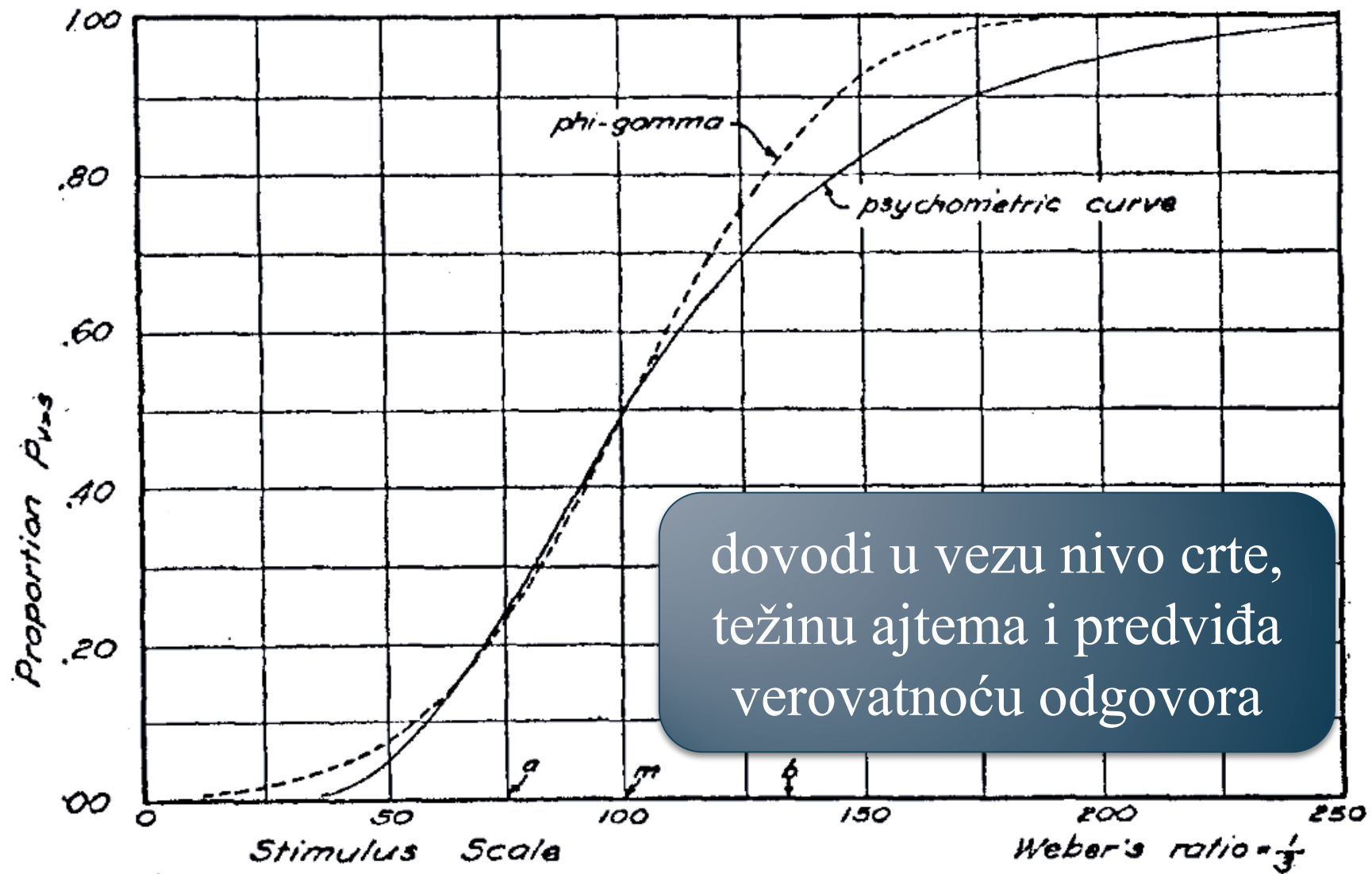

FIG. 2.

Preuzeto iz: Thurstone, L.L. (1928). "The Phi Gamma Hypothesis." *Journal of Experimental Psychology*, 11 : 293-305.

Raschov model

- Najbliži ideji modela merenja
  - sličan psihofizičkim modelima – modelira odnos draži (stavke) i odgovora
- Najbliži konceptu invarijantnosti poretka, odnosno specifičnoj objektivnosti
- Najbliži Thurstoneovoj definiciji dobrog merenja

Thurstone: Dobro merenje

Rasch

JEDNODIMENZIONALNOST – merenje opisuje samo jedan atribut

- Najbliže LINEARNOST – ideja merenja podrazumeva linearni

- sliča kontinuum osobine

odgovor APSTRAKCIJA – linearni kontinuum je uvek apstrakcija –

- Najbliže jedinica merenja je proces ne stvar

objekt INVARIJANTNOST – može biti ponovljeno u različitim delovima kontinuumu koji se meri

- Najbliže KALIBRACIJE AJTEMA NEZAVISNE OD UZORKA

(poredak se ne menja)

MERE ISPITANIKA NEZAVISNE OD TESTA (poredak se ne menja)

Raschov model

- Najbliži ideji modela merenja
  - sličan psihofizičkim modelima – modelira odnos draži (stavke) i odgovora
- Najbliži konceptu invarijantnosti poretka, odnosno specifičnoj objektivnosti
- Najbliži Thurstoneovoj definiciji dobrog merenja

Ajtemi i ispitanici na istoj skali
Ukupni sumacioni skor dovoljan statistik
Nije cilj modela da fituje podatke

Ocenjivanje fitovanja modela

- Termini: saglasnost, saobraznost, podudarnost
- Provera pretpostavki TAO modela
  - (jedno)dimenzionalnost
  - lokalna nezavisnost
  - invarijantnost ocena parametara i osobine
  - jednakost parametara diskriminativnosti (za jednoparametarske m.)
  - odsustvo/prisustvo pogađanja
  - da li je vreme izvor varijanse

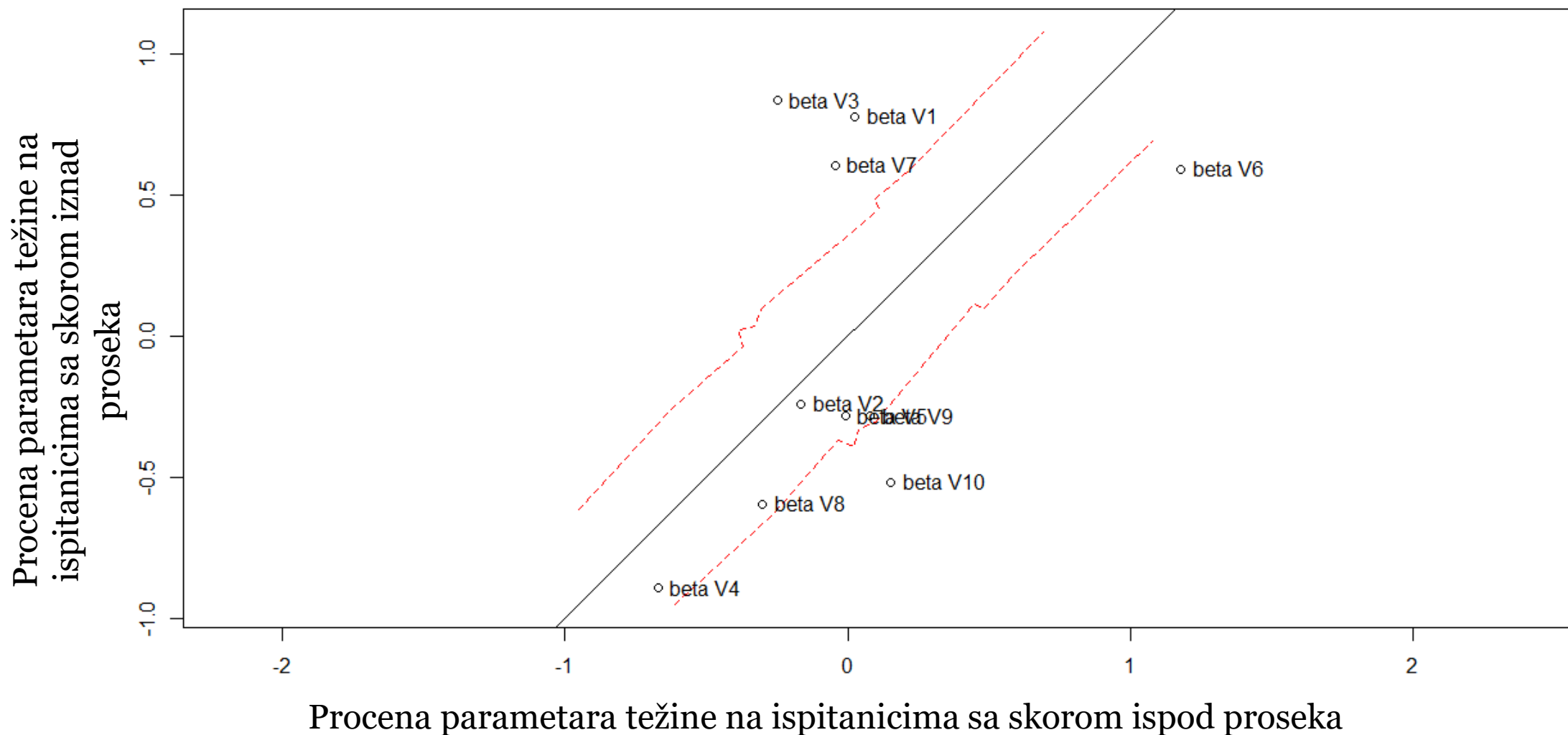

Ocenjivanje fitovanja modela

- Dimenzionalnost
  - FA, AGK, KFA, analiza kovarijanse reziduala
- Lokalna nezavisnost
  - testleti i korelacije antiimaža
- Invarijantnost procene parametara i osobine
  - regresijom parametara dobijenih na ispitanicima sa niskom osobinom i visokom osobinom
    - dobro je ako je odsečak 0, nagib 1, a raspršenje nije veće od SG parametra
  - može i korelacija
    - u redu je ako je veća od 0,9
  - isto i za mere ispitanika

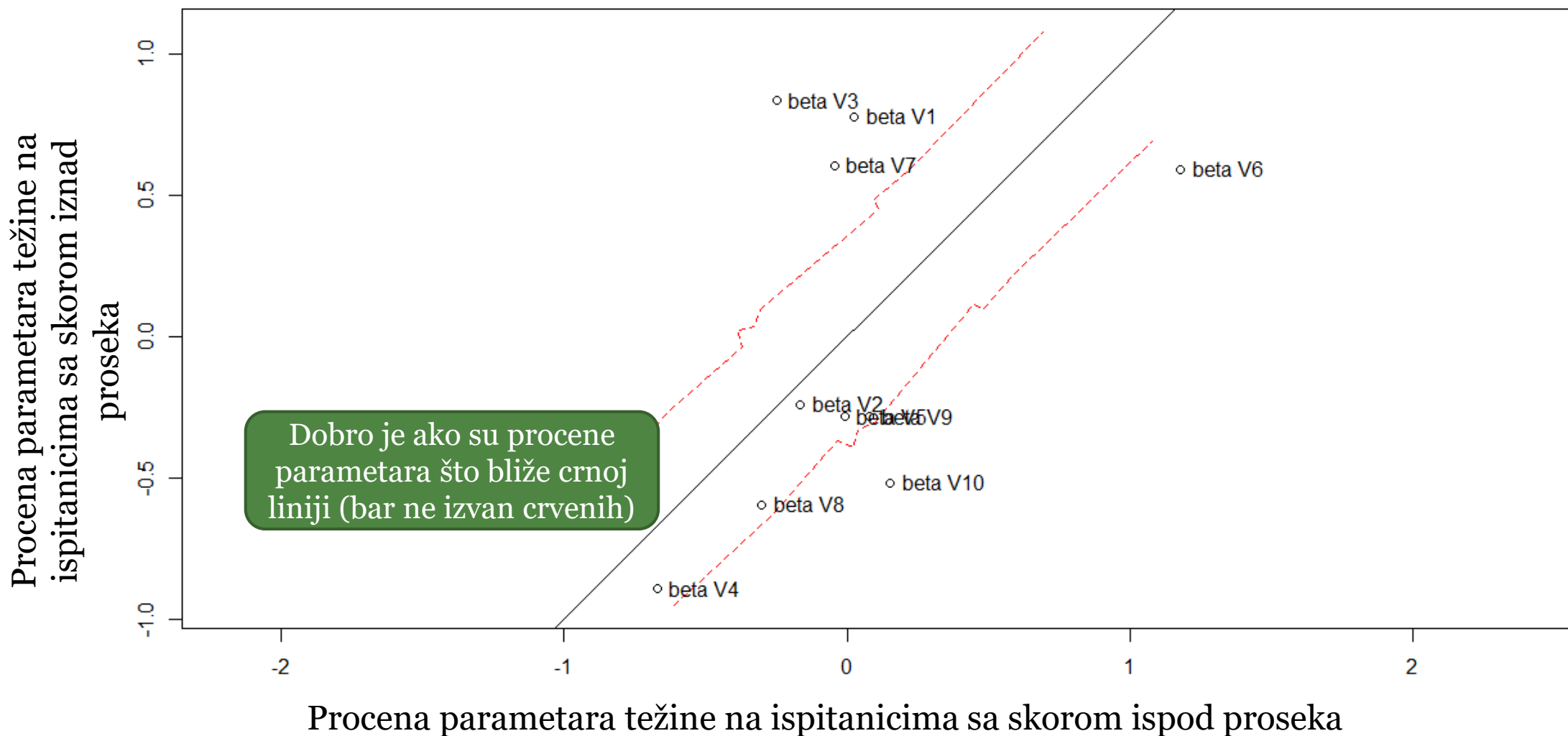
Invarijantnost procene parametara

Graphical Model Check

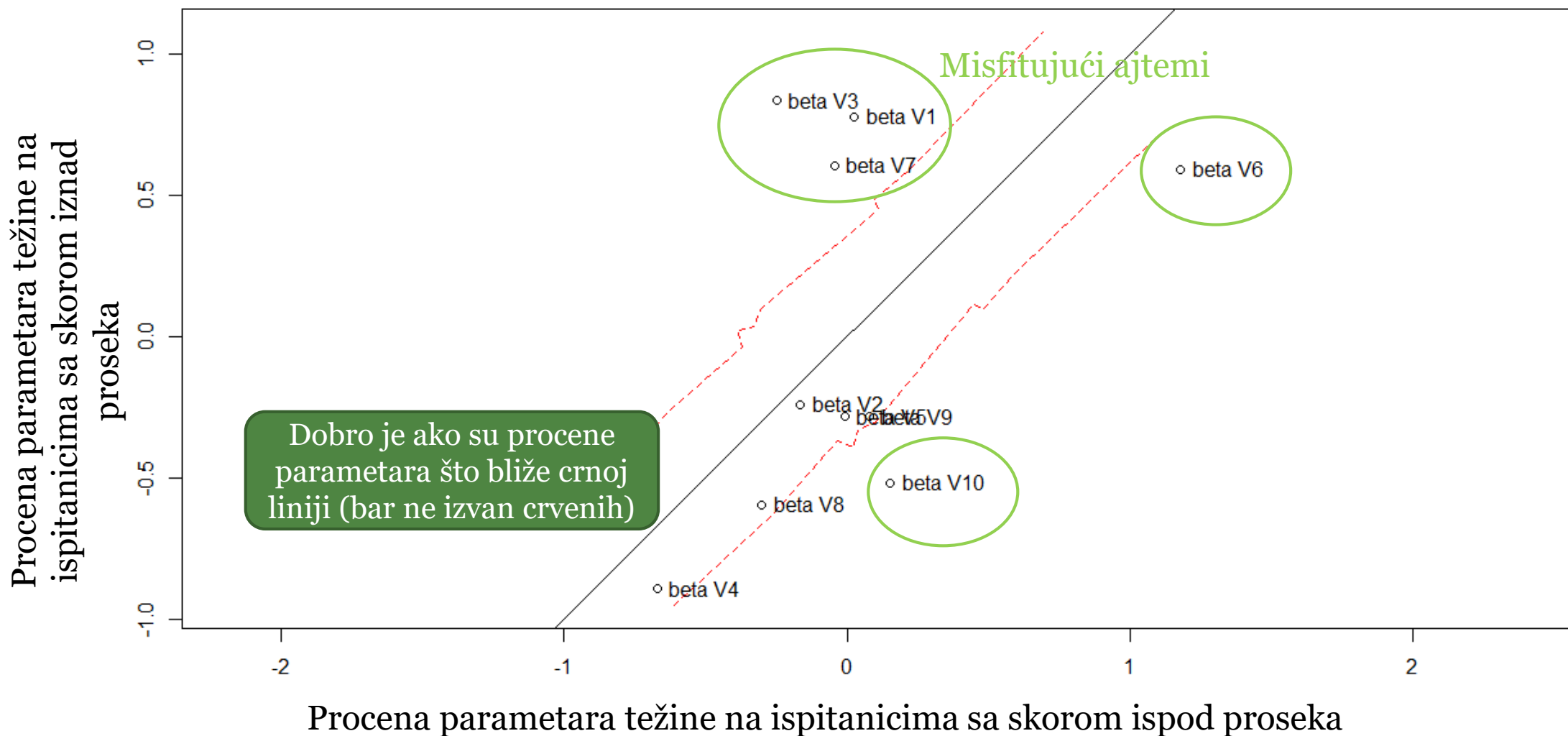
Invarijantnost procene parametara

Graphical Model Check

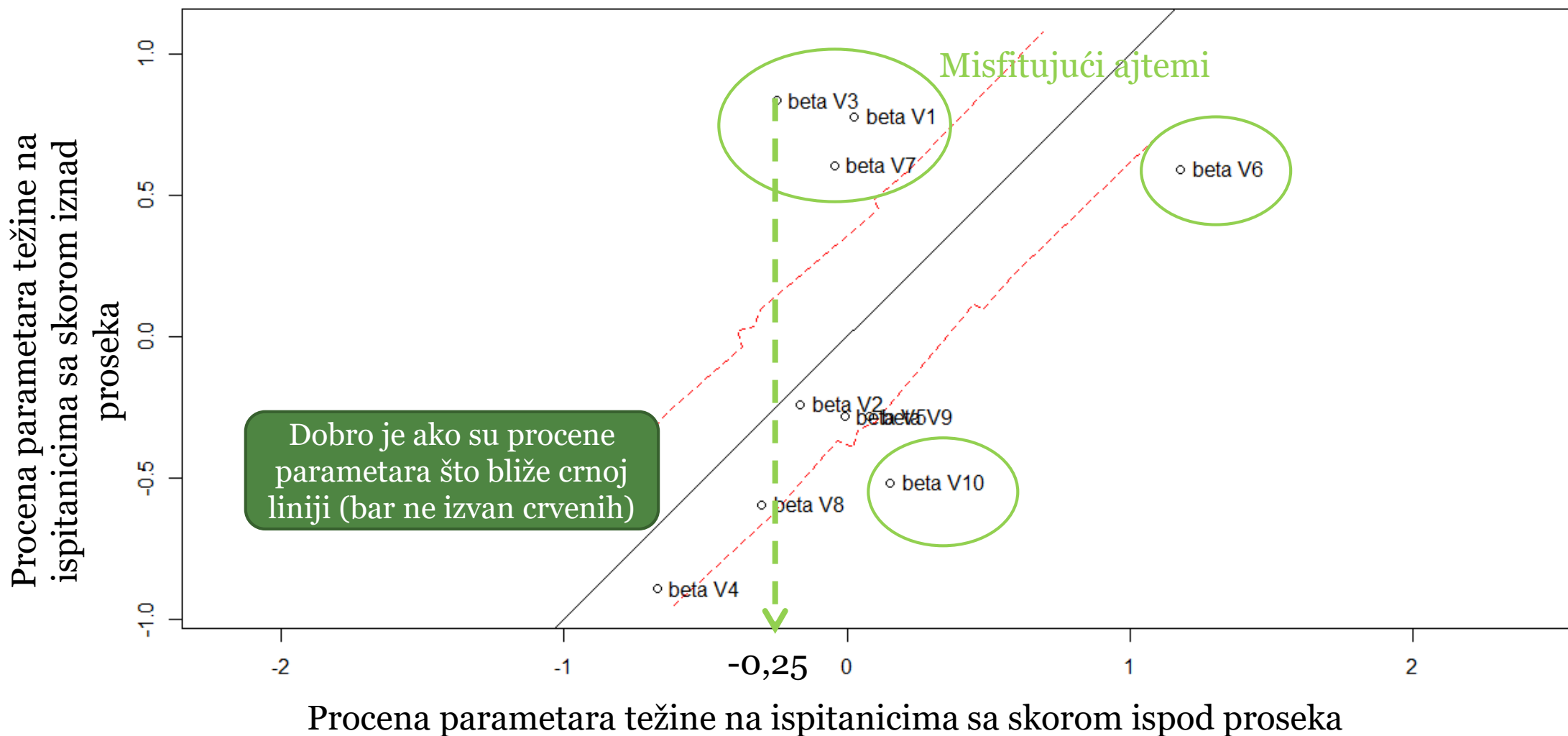
Invarijantnost procene parametara

Graphical Model Check

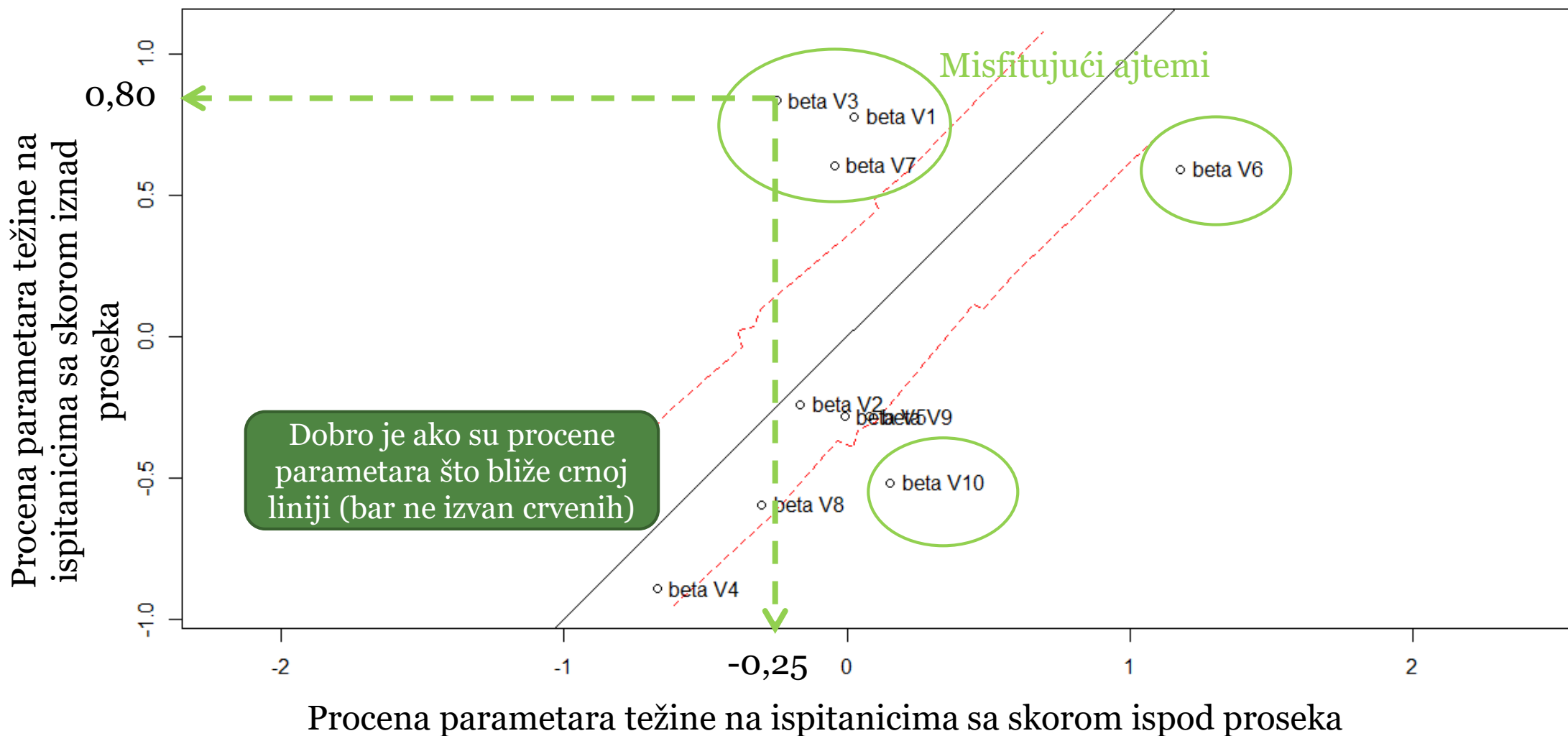
Invarijantnost procene parametara

Graphical Model Check

Invarijantnost procene parametara

Graphical Model Check

Ocenjivanje fitovanja modela

- Jednakost parametara diskriminativnosti
  - uvidom u koeficijente (standardne)
- Odsustvo/prisustvo pogađanja
  - imaju li ispitanici sa niskim ukupnim skorom nizak skor i na ajtemima (posebno na teškim)
- Da li je vreme bilo izvor varijanse
  - TAO nije namenjen testovima brzine

Provera modelskih predikcija

- Analiza fitovanja je analiza reziduala
- Reziduali su razlike između modelske predikcije i podataka (misfit)
  - Analiza fitovanja ajtema
  - Analiza fitovanja ispitanika
  - Analiza fitovanja modela u celini

posebno tumačenje onih
koji ne fituju

Provera modelskih predikcija

- Analiza fitovanja je analiza reziduala
- Reziduali su razlike između modelske predikcije i podataka (misfit)
  - Analiza fitovanja ajtema
  - Analiza fitovanja ispitanika
  - Analiza fitovanja modela u celini
- Sumiranje reziduala
- Podela u intervale
- Analiza sklopova odgovora

neke od metoda

posebno tumačenje onih
koji ne fituju

Sumiranje reziduala

- za binarne ajteme

rezidual = dobijeni odgovor - verovatnoća pozitivnog odgovora

- može se sabirati za ajteme i dobiti suma za test
  - isto i za ispitanike

Sumiranje reziduala

	ajtem 1			ajtem 2			ajtem 3			ajtem 4			ajtem 5			ajtem 6			θ	Σ rez.
	odg.	p	rez.	odg.	p	rez.	odg.	p	rez.	odg.	p	rez.	odg.	p	rez.	odg.	p	rez.		
o1	1	.71	.29	1	.83	.17	1	.83	.17	1	.91	.09	1	.96	.04	0	.5	-.50	1.61	.26
o2	0	.29	-.29	1	.33	.67	1	.33	.67	1	.36	.64	1	.38	.62	0	.2	-.20	.69	2.11
o3	0	.14	-.14	0	.17	-.17	1	.17	.83	1	.18	.82	1	.19	.81	0	.1	-.10	.00	2.05
o4	0	.07	-.07	0	.08	-.08	0	.08	-.08	1	.09	.91	1	.10	.90	0	.05	-.05	-.69	1.53
o5	0	.07	-.07	0	.08	-.08	0	.08	-.08	0	.09	-.09	1	.10	.90	1	.05	.95	-.69	1.53
o6	1	.07	.93	1	.08	.92	0	.08	-.08	0	.09	-.09	0	.10	-.10	0	.05	-.05	-.69	1.53
b	.69			0			0			-.69			-1.61			1.61				
Σ rez.			.65			1.43			1.63			2.28			3.17			.05		

odg. – odgovor
 p – modelska verovatnoća
 rez. – rezidual
 b – težina ajtema

Sumiranje reziduala

	ajtem 1		
	odg.	p	rez.
01	1	.71	.29
02	0	.29	-.29
03	0	.14	-.14
04	0	.07	-.07
05	0	.07	-.07
06	1	.07	.93
b	.69		
Σ rz.			.65

odg. – odgovor
 p – modelska verovatnoća
 rez. – rezidual
 b – težina ajtema

Sumiranje reziduala

	ajtem 1		
	odg.	p	rez.
01	1	- .71	= .29
02	0	- .29	= -.29
03	0	- .14	= -.14
04	0	- .07	= -.07
05	0	- .07	= -.07
06	1	- .07	= .93
b	.69		
Σ rz.			.65

Sumiranje reziduala

odg. – odgovor
p – modelska verovatnoća
rez. – rezidual
b – težina ajtema

	ajtem 1		
	odg.	p	rez.
01	1	- .71	= .29
02	0	- .29	= -.29
03	0	- .14	= -.14
04	0	- .07	= -.07
05	0	- .07	= -.07
06	1	- .07	= .93
b	.69		
Σ rz.			.65

s
u
m
i
r
a
n
j
e

Na isti način
se može
sabirati i za
ispitanike
(po redovima)

Podela u intervale

- Ispitanici se sortiraju po θ i podele u 10 grupa jednake veličine (tzv. θ intervali)
- Porede se dobijene proporcije (proporcija pozitivnih odgovora u grupi) i predviđene (verovatnoća pozitivnog odgovora na osnovu formule modela u koju se uvrsti medijane grupe)
  - hi-kvadrat testom ili
  - dve KKS se ucrtaju u grafikon i porede
  - samo za ajteme

Analiza sklopova odgovora

- Služi pre svega za analizu fitovanja osoba (ali i ajtema)
- Pronađu se svi sklopovi za svaki ukupan skor

TNNTTNTTNTTNNN

101110110110000

- Ispitanici (u redovima) poredaju se po nivou θ (od visoke ka niskoj) ili po ukupnom skoru, a ajtemi (u kolonama) po težini, od lakših ka težim
  - Guttmanov skalogram

Analiza sklopova odgovora

	I6	I3	I4	I2	I1	I5	<i>r</i>
D	1	1	1	1	1	0	5
I	1	1	1	1	0	1	5
A	1	1	1	0	1	0	4
G	1	1	1	1	0	0	4
C	1	1	0	1	0	0	3
E	1	1	0	1	0	0	3
H	1	1	1	0	0	0	3
J	1	0	1	0	0	0	2
B	1	0	0	0	0	0	1
F	0	1	0	0	0	0	1
<i>s</i>	9	8	6	5	2	1	—

ispitanici

	I6	I3	I4	I2	I1	I5	<i>r</i>
D	1	1	1	1	1	0	5
I	1	1	1	1	0	1	5
A	1	1	1	0	1	0	4
G	1	1	1	1	0	0	4
C	1	1	0	1	0	0	3
E	1	1	0	1	0	0	3
H	1	1	1	0	0	0	3
J	1	0	1	0	0	0	2
B	1	0	0	0	0	0	1
F	0	1	0	0	0	0	1
<i>s</i>	9	8	6	5	2	1	—

stavke

Označeni su neobični sklopovi odgovora za ispitanike i za stavke

Idealno bi bilo da skalogrami imaju dijagonalnu strukturu (levo iznad dijagonale jedinice, desno ispod nule)

Analiza sklopova odgovora

	I6	I3	I4	I2	I1	interna 0	
D	1	1	1	1	1	0	5
I	1	1	1	1	0	1	5
A	1	1	1	0	1	0	4
G	1	1	1	1	0	0	4
C	1	1	0	1	0	0	3
E	1	1	0	1	0	0	3
H	1	1	1	0	0	0	3
J	1	0	1	0	0	0	2
B	1	0	0	0	0	0	1
F	0	1	0	0	0	0	1
s	9	8	6	5	2	1	—

ispitanici

	I6	I3	I4	I2	I1	I5	r
D	1	1	1	1	1	0	5
I	1	1	1	1	0	1	5
A	1	1	1	1	0	0	4
G	1	1	1	1	0	0	4
C	1	1	0	1	0	0	3
E	1	1	0	1	0	0	3
H	1	1	1	0	0	0	3
J	1	0	1	0	0	0	2
B	1	0	0	0	0	0	1
F	0	1	0	0	0	0	1
s	9	8	6	5	2	1	—

stavke

Označeni su neobični sklopovi odgovora za ispitanike i za stavke

Idealno bi bilo da skalogrami imaju dijagonalnu strukturu (levo iznad dijagonale jedinice, desno ispod nule)

Analiza sklopova odgovora

	I6	I3	I4	I2	I1		
D	1	1	1	1	1	0	5
I	1	1	1	1	0	1	5
A	1	1	1	0	1	0	4
G	1	1	1	1	0	0	4
C	1	1	0	1	0	0	3
E	1	1	0				3
H	1	1	1				3
J	1	0	1	0	0	0	2
B	1	0	0	0	0	0	1
F	0	1	0	0	0	0	1
s	9	8	6	5	2	1	—

ispitanici

	I6	I3	I4	I2	I1	I5	r
D	1	1	1	1	1	0	5
I	1	1	1	1	0	1	5
A	1	1	1				4
G	1	1	1				4
C	1	1	0	1	0	0	3
E	1	1	0	1	0	0	3
H	1	1	1	0	0	0	3
J	1	0					2
B	1	0					1
F	0	1	0	0	0	0	1
s	9	8	6	5	2	1	—

stavke

Označeni su neobični sklopovi odgovora za ispitanike i za stavke

Idealno bi bilo da skalogrami imaju dijagonalnu strukturu (levo iznad dijagonale jedinice, desno ispod nule)

Analiza sklopova odgovora

	I6	I3	I4	I2	I1		
D	1	1	1	1	1	0	5
I	1	1	1	1	0	1	5
A	1	1	1	0	1	0	4
G	1	1	1	1	0	0	4
C	1	1	0	1	0	0	3
E	1	1	0				3
H	1	1	1				3
J	1	0	1	0	0	0	2
B	1	0	0	0	0	0	1
F	0	1	0	0	0	0	1
s	9	8	6	5	2	1	—

ispitanici

	I6	I3	I4	I2	I1	I5	r
D	1	1	1	1	1	0	5
I	1	1	1	1	0	1	5
A	1	1	1				4
G	1	1	1				4
C	1	1	0	1	0		
E	1	1	0	1	0		
H	1	1	1	0	0		
J	1	0					2
B	1	0					1
F	0	1	0	0	0	0	1
s	9	8	6	5	2	1	—

stavke

Označeni su neobični sklopovi odgovora za ispitanike i za stavke

Idealno bi bilo da skalogrami imaju dijagonalnu strukturu (levo iznad dijagonale jedinice, desno ispod nule)

Problemi analize fitovanja

- Statistički pokazatelji fitovanja (goodness of fit) nisu razvijeni, ne daju zadovoljavajuće rezultate ili nisu uvek primenjivi
  - niske vrednosti hi-kvadrata su značajnije što je uzorak veći
  - TAO parametri su bolje procenjeni što je uzorak veći
- Psiholozima treba tumačenje misfita: zašto je neko odgovorio tačno - a nije trebalo, ili zašto nije odgovorio - a trebalo je

Razlog zbog kojih se radi
podela u θ intervale

Misfit nam pokazuje da nešto nije u redu (nije u skladu sa modelom), ali ne i *zašto* je to tako

Primeri iz Raschovog modela

- Misfit se deli na infit i outfit
- **Outfit** – misfit u oblasti ajtema ekstremne težine ili ispitanika sa ekstremnim nivoima crte
- **Infit** – misfit u oblasti ajtema srednje težine i ispitanika srednjeg nivoa crte (misfit ponderisan **informativnošću**)
  - veći problem
  - manje očekivan i teže se koriguje

Ekvivalent
pouzdanosti u TAO

Misfit

- Može se izraziti kao MnSq (mean square) ili ZStd (standardizovani)
- MnSq sa $M=1$
  - 0,5-1,5 produktivan za merenje
  - $<0,5$ **overfit** lokalna zavisnost, testleti, suviše predvidivo odgovaranje
    - naziva se i **prigušeni šum**
  - 1,5-2,0 neproduktivno za merenje, ali ne degradira
  - $>2,0$ **šum** odgovaranje koje nije u skladu sa modelom, degradira merenje

Misfit

- Može se izraziti kao MnSq (mean square) ili ZStd (standardizovani)
- MnSq sa $M=1$
  - 0,5-1,5 produktivan za merenje
  - $<0,5$ **overfit** lokalna zavisnost, testleti, suviše predvidivo odgovaranje
    - naziva se i **prigušeni šum**
  - 1,5-2,0 neproduktivno za merenje, ali ne degradira
  - $>2,0$ **šum** odgovaranje koje nije u skladu sa modelom, degradira merenje

Ne brkajte overfit, outfit i infit!
Overfit se može javiti i u oblasti **outfita** (kod teških i lakih ajtema ili ispitanika sa visokim i niskim nivoom osobine) i u oblasti **infita** (kod prosečnih ajtema i ispitanika)

Misfit

- Može se izraziti kao MnSq (mean square) ili ZStd (standardizovani)
- MnSq sa $M=1$
  - 0,5-1,5 produktivan za merenje
  - $<0,5$ **overfit** lokalna zavisnost, testleti, suviše predvidivo odgovaranje
    - naziva se i **prigušeni šum**
  - 1,5-2,0 neproduktivno za merenje, ali ne degradira
  - $>2,0$ **šum** odgovaranje koje nije u skladu sa modelom, degradira merenje

Ne brkajte overfit, outfit i infit!
Overfit se može javiti i u oblasti **outfita** (kod teških i lakih ajtema ili ispitanika sa visokim i niskim nivoom osobine) i u oblasti **infita** (kod prosečnih ajtema i ispitanika)

Infit i outfit govore o lokaciji misfita, a overfit je njegova vrsta

Misfit

- ZStd: $M=0$, $sd=1$
- Interpretira se kao t-test
  - $-1,96 - 1,96$ produktivan za merenje
  - $<-1,96$ **overfit (prigušeni šum)** lokalna zavisnost, testleti, suviše predvidivo odgovaranje
  - $>1,96$ **šum** odgovaranje koje nije u skladu sa modelom, degradira merenje
  - Manje bitan od MnSq, interpretira se ako je MnSq značajan

Primer iz Raschovog modela

Sklop odgovora laki ..... teški	Dijagnoza sklopa	OUTFIT MnSq	INFIT MnSq
111 0110110100 000	U skladu sa modelom/idealno	1,0	1,1
111 1111100000 000	Guttmanov deterministički	0,3	0,5
000 0000011111 111	Pogrešno kodiranje	12,6	4,3
011 1111110000 000	Nepažljivost/uspavanost	3,8	1,0
111 1111100000 001	Pogađanje	3,8	1,0
101 0101010101 010	Odg. usmerenje /pogr. kodiranje	4,0	2,3
111 1000011110 000	Specijalno znanje	0,9	1,3
111 1010110010 000	Namerno ubačeni ekstremi	0,6	1,0

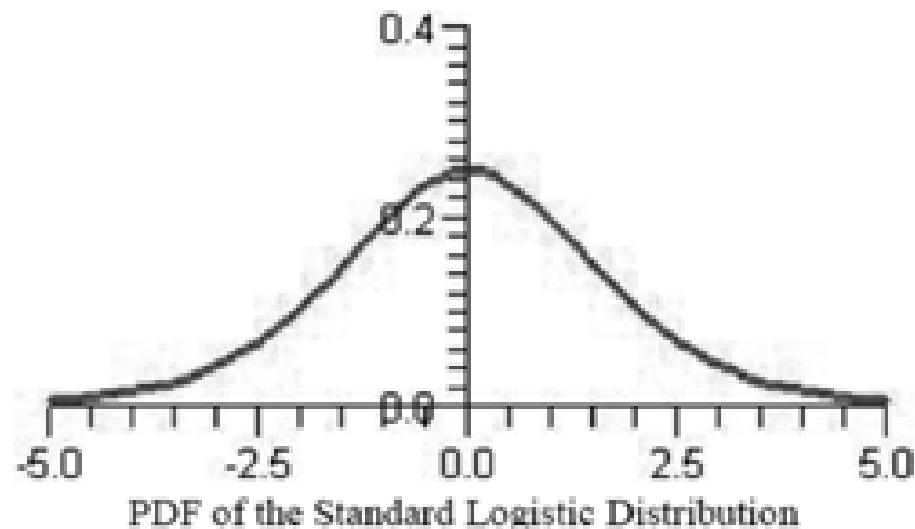
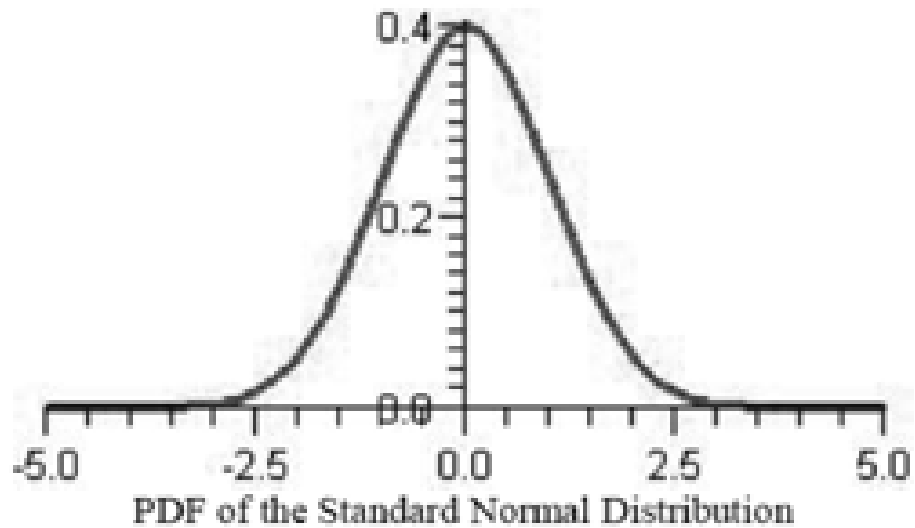
Primer iz Raschovog modela

Sklop odgovora laki ..... teški	Dijagnoza sklopa	OUTFIT MnSq	INFIT MnSq
111 0110110100 000	U skladu sa modelom/idealan	prigušeni šum overfit	
111 1111100000 000	Guttmanov deterministički	0,3	0,5
000 0000011111 111	Pogrešno kodiranje	12,6	4,3
011 1111110000 000	Nepažljivost/uspavanost	3,8	1,0
111 1111100000 001	Pogađanje	3,8	1,0
101 0101010101 010	Odg. usmerenje /pogr. kodiranje	4,0	2,3
111 1000011110 000	Specijalno znanje	0,9	1,3
111 1010110010 000	Namerno ubačeni ekstremi	0,6	1,0

Primer iz Raschovog modela

Sklop odgovora laki ..... teški	Dijagnoza sklopa	OUTFIT MnSq	INFIT MnSq
111 0110110100 000	U skladu sa modelom/idealan	prigušeni šum overfit	
111 1111100000 000	Guttmanov deterministički	0,3	0,5
000 0000011111 111	Pogrešno kodiranje	12,6	4,3
011 1111110000 000	Nepažljivost/uspavanost	3,8	1,0
111 1111100000 001	Pogađanje	3,8	1,0
101 0101010101 010	Odg. usmerenje /pogr. kodiranje	4,0	2,3
111 1000011110 000	Specijalno znanje	0,9	1,3
111 1010110010 000	Namerno ubačeni ekstremi	0,6	1,0
		šum	

Konverzija logita u z-skorove

- Normalni i logistički modeli
- U logističkim mere ispitanika i ajtema su u *logitima*, u normalnim u *z skorovima*
  - Normalni model je znatno komplikovaniji za računanje
- Verovatnoće iz logističkog modela se lako pretvaraju u one iz normalnog modela množenjem logita sa konstantom $D=1,702$
  - Zatim se na osnovu verovatnoće dobija odgovarajuća z vrednost
- o *logita* je jednako jednako o z

Konverzija logita u z-skorove

logit	l	p	z	logit	l	p	z
5,0	0,993	0,9998	3,54	0,0	0,500	0,5000	0,00
4,5	0,989	0,9995	3,31	-0,5	0,378	0,2992	-0,53
4,0	0,982	0,9989	3,06	-1,0	0,269	0,1542	-1,02
3,5	0,971	0,9974	2,80	-1,5	0,182	0,0722	-1,46
3,0	0,953	0,9940	2,51	-2,0	0,119	0,0322	-1,85
2,5	0,924	0,9860	2,20	-2,5	0,076	0,0140	-2,20
2,0	0,881	0,9678	1,85	-3,0	0,047	0,0060	-2,51
1,5	0,818	0,9278	1,46	-3,5	0,029	0,0026	-2,80
1,0	0,731	0,8458	1,02	-4,0	0,018	0,0011	-3,06
0,5	0,622	0,7008	0,53	-4,5	0,011	0,0005	-3,31
0,0	0,500	0,5000	0,00	-5,0	0,007	0,0002	-3,54

Verovatnoće tačnog odgovora ispitanika sa različitim nivoima osobine na prosečno težak aitem (o logita, odnosno o z)

Konverzija logita u z-skorove

logit	l	p	z	logit	l	p	z
5,0	0,993	0,9998	3,54	0,0	0,500	0,5000	0,00
Kolona l: $p = \frac{e^{(\theta-b)}}{1+e^{(\theta-b)}}$		0,9995	3,31	-0,5	0,378	0,2992	-0,53
		0,9989	3,06	-1,0	0,269	0,1542	-1,02
		0,9974	2,80	-1,5	0,182	0,0722	-1,46
3,5	0,971	0,9940	2,51	-2,0	0,119	0,0322	-1,85
3,0	0,953	0,9860	2,20	-2,5	0,076	0,0140	-2,20
2,5	0,924	0,9678	1,85	-3,0	0,047	0,0060	-2,51
2,0	0,881	0,9278	1,46	-3,5	0,029	0,0026	-2,80
1,5	0,818	0,8458	1,02	-4,0	0,018	0,0011	-3,06
1,0	0,731	0,7008	0,53	-4,5	0,011	0,0005	-3,31
0,5	0,622	0,5000	0,00	-5,0	0,007	0,0002	-3,54
0,0	0,500						

Verovatnoće tačnog odgovora ispitanika sa različitim nivoima osobine na prosečno težak aitem (o logita, odnosno o z)

Konverzija logita u z-skorove

logit	l	p	z	logit	l	p	z
5,0	0,993	0,9998	3,54	0,0	0,500	0,5000	0,00
Kolona l: $p = \frac{e^{(\theta-b)}}{1+e^{(\theta-b)}}$		Kolona p: $p = \frac{e^{1,702(\theta-b)}}{1+e^{1,702(\theta-b)}}$		-0,5	0,378	0,2992	-0,53
3,5	0,971	0,9974	2,80	-1,0	0,269	0,1542	-1,02
3,0	0,953	0,9940	2,51	-1,5	0,182	0,0722	-1,46
2,5	0,924	0,9860	2,20	-2,0	0,119	0,0322	-1,85
2,0	0,881	0,9678	1,85	-2,5	0,076	0,0140	-2,20
1,5	0,818	0,9278	1,46	-3,0	0,047	0,0060	-2,51
1,0	0,731	0,8458	1,02	-3,5	0,029	0,0026	-2,80
0,5	0,622	0,7008	0,53	-4,0	0,018	0,0011	-3,06
0,0	0,500	0,5000	0,00	-4,5	0,011	0,0005	-3,31
				-5,0	0,007	0,0002	-3,54

Verovatnoće tačnog odgovora ispitanika sa različitim nivoima osobine na prosečno težak aitem (o logita, odnosno o z)

Konverzija logita u z-skorove

logit	l	p	z	logit	l	p	z
5,0	0,993	0,9998	3,54	0,0	0,500	0,5000	0,00
Kolona l: $p = \frac{e^{(\theta-b)}}{1+e^{(\theta-b)}}$		Kolona p: $p = \frac{e^{1,702(\theta-b)}}{1+e^{1,702(\theta-b)}}$		-0,5	0,378	0,2992	-0,53
Zatim se na osnovu normalne distribucije odredi z kojem odgovara dato p				-1,0	0,269	0,1542	-1,02
				-1,5	0,182	0,0722	-1,46
				-2,0	0,119	0,0322	-1,85
				-2,5	0,076	0,0140	-2,20
				-3,0	0,047	0,0060	-2,51
				-3,5	0,029	0,0026	-2,80
1,0	0,731	0,8458	1,02	-4,0	0,018	0,0011	-3,06
0,5	0,622	0,7008	0,53	-4,5	0,011	0,0005	-3,31
0,0	0,500	0,5000	0,00	-5,0	0,007	0,0002	-3,54

Verovatnoće tačnog odgovora ispitanika sa različitim nivoima osobine na prosečno težak aitem (o logita, odnosno o z)

Konverzija logita u z-skorove

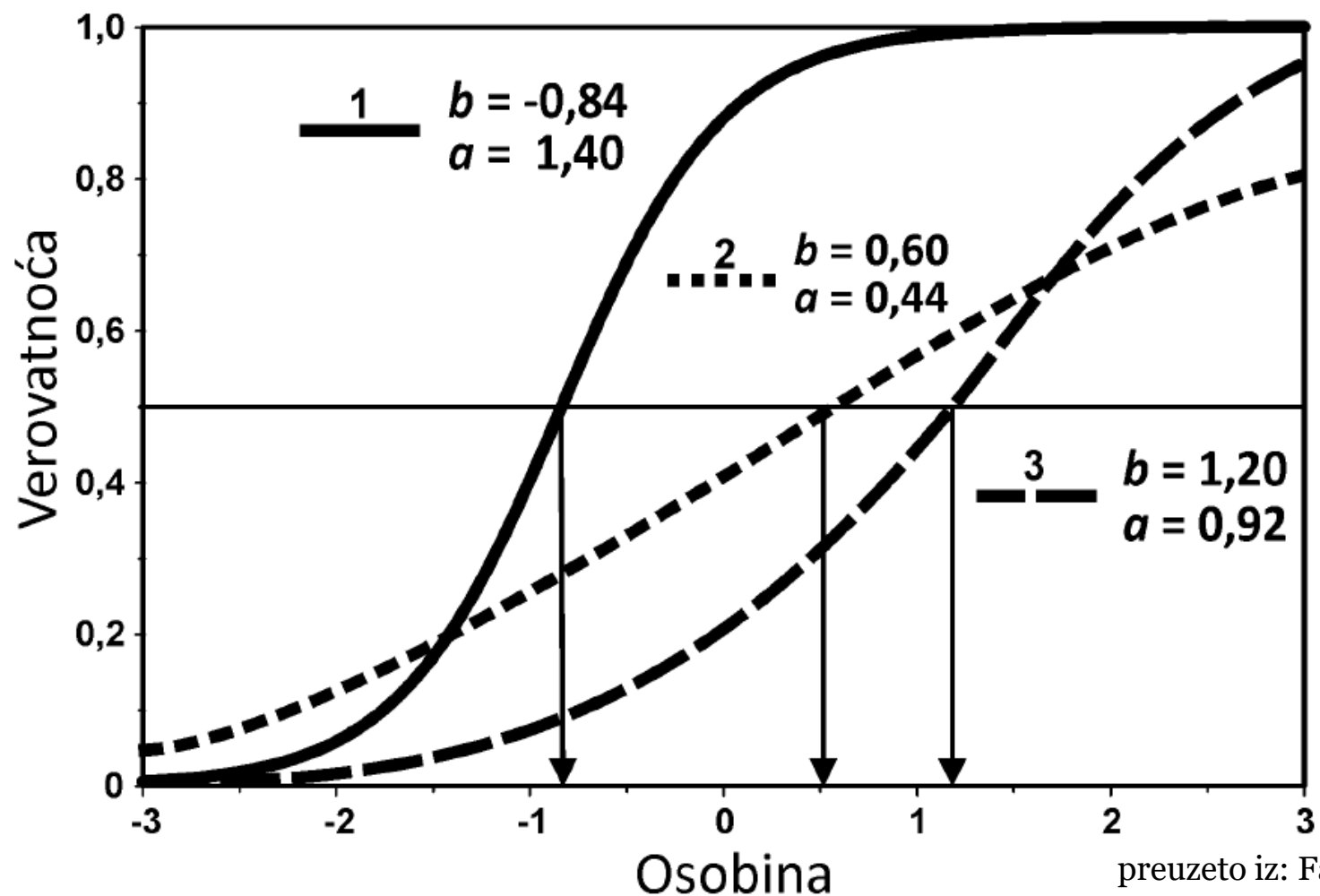
logit	l	p	z	logit	upareni	z	
5,0	0,993	0,9998	3,54	→ 0,0	0,500	0,5000	0,00 o logita = o z
4,5	0,989	0,9995	3,31	-0,5	0,378	0,2992	-0,53
4,0	0,982	0,9989	3,06	-1,0	0,269	0,1542	-1,02
3,5	0,971	0,9974	2,80	-1,5	0,182	0,0722	-1,46
3,0	0,953	0,9940	2,51	-2,0	0,119	0,0322	-1,85
2,5	0,924	0,9860	2,20	-2,5	0,076	0,0140	-2,20
2,0	0,881	0,9678	1,85	-3,0	0,047	0,0060	-2,51
1,5	0,818	0,9278	1,46	-3,5	0,029	0,0026	-2,80
1,0	0,731	0,8458	1,02	-4,0	0,018	0,0011	-3,06
0,5	0,622	0,7008	0,53	-4,5	0,011	0,0005	-3,31
0,0	0,500	0,5000	0,00	-5,0	0,007	0,0002	-3,54

Verovatnoće tačnog odgovora ispitanika sa različitim nivoima osobine na prosečno težak aitem (o logita, odnosno o z)

Modeli po broju parametara

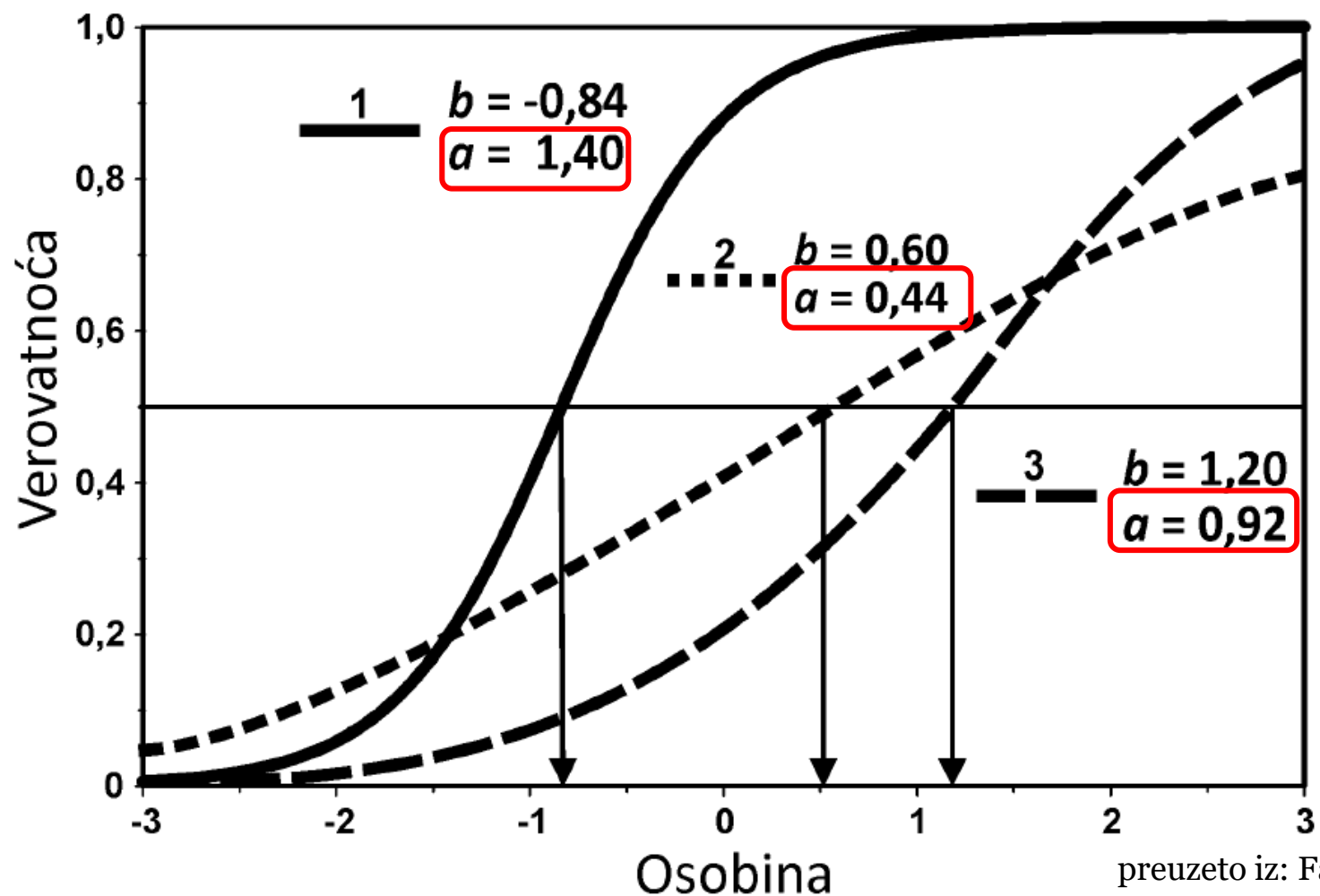
- 1PL – 1 **P**arametarski **L**ogistički
- 2PL – dvoparametarski logistički
- 2PN – dvoparametarski normalni
- 3PL – troparametarski logistički
- 3PN – troparametarski normalni
- ...

2PL model za dihotomne stavke

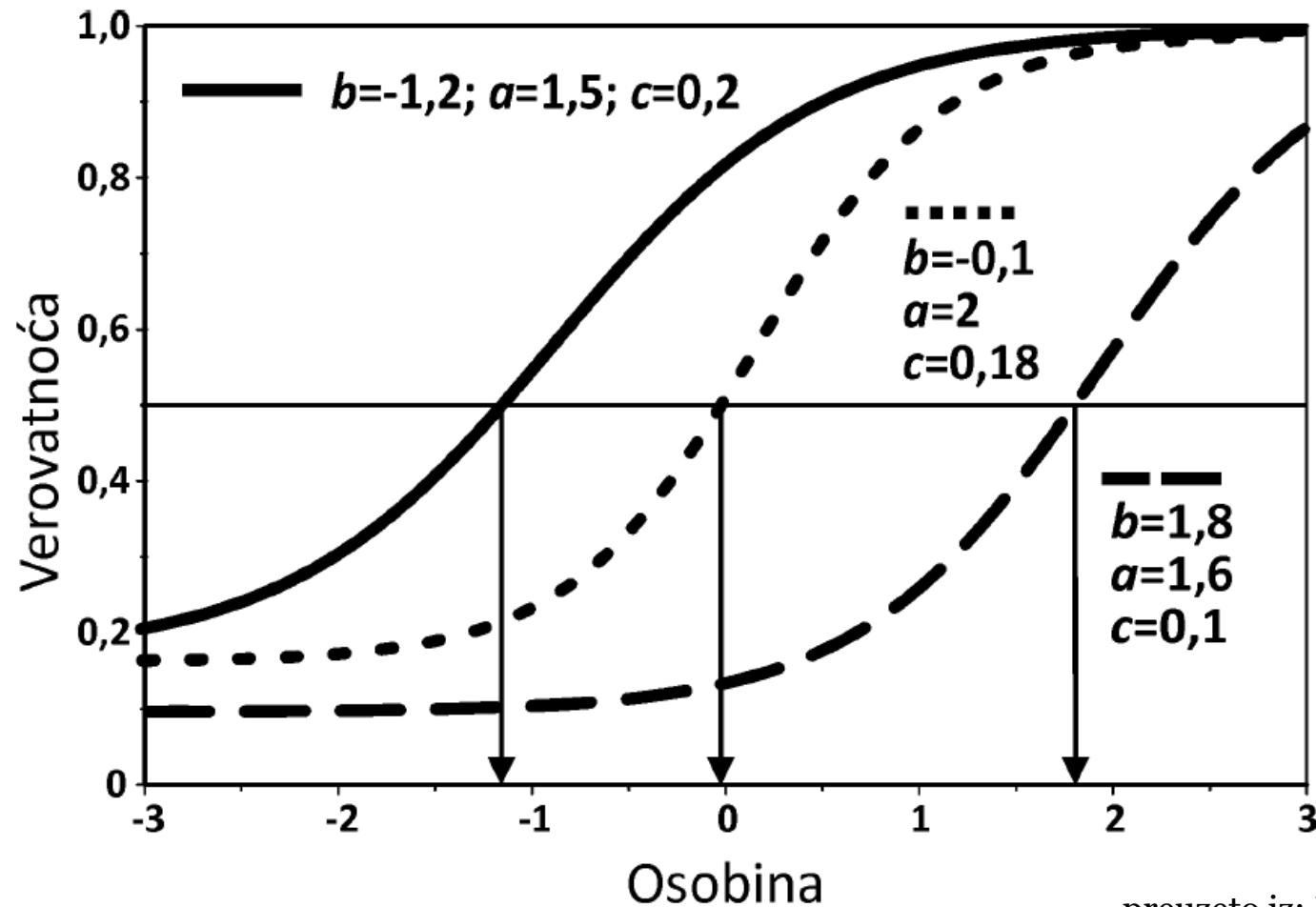
preuzeto iz: Fajgelj, 2013

2PL model za dihotomne stavke

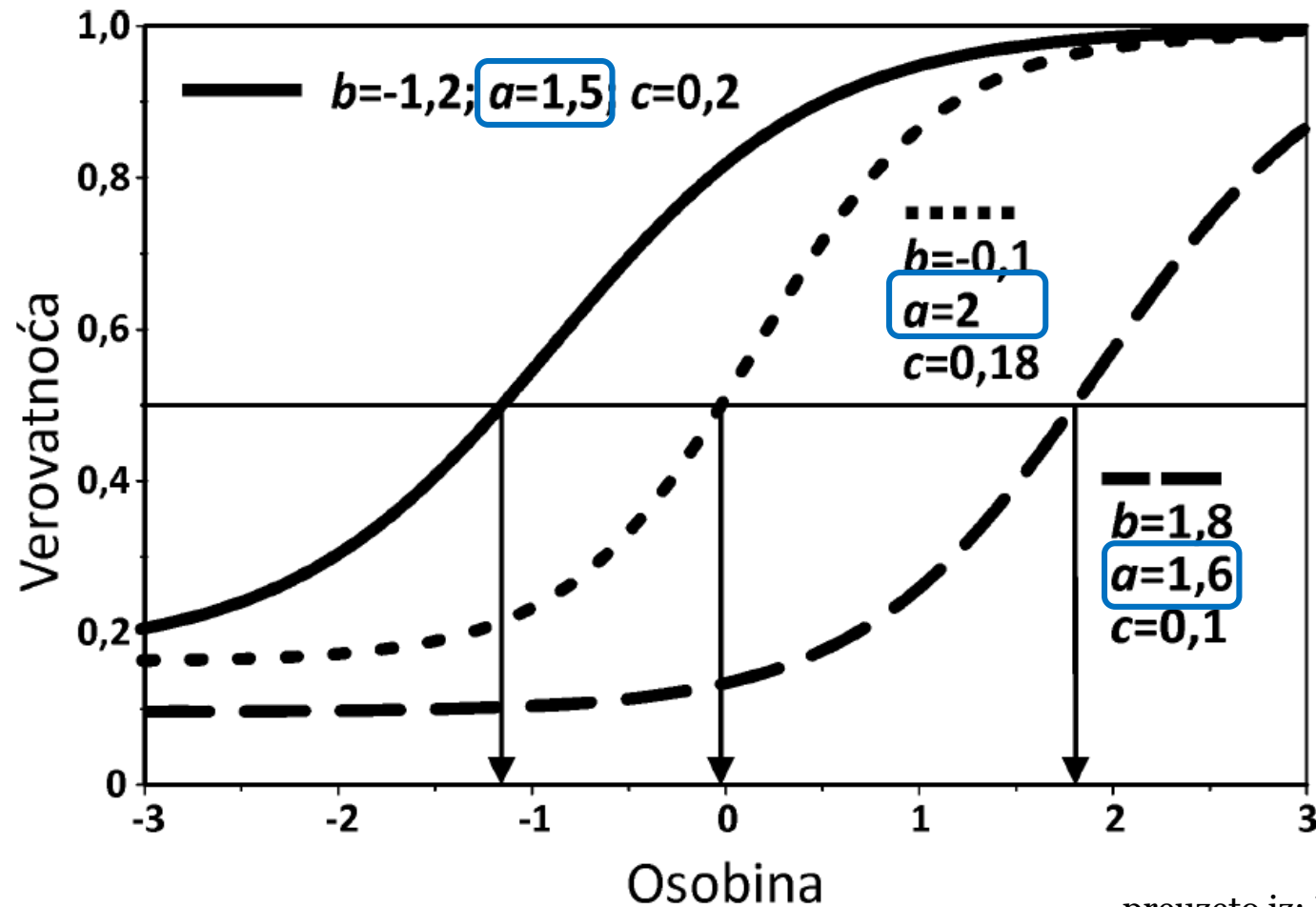
preuzeto iz: Fajgelj, 2013

3PL model za dihotomne stavke

preuzeto iz: Fajgelj, 2013

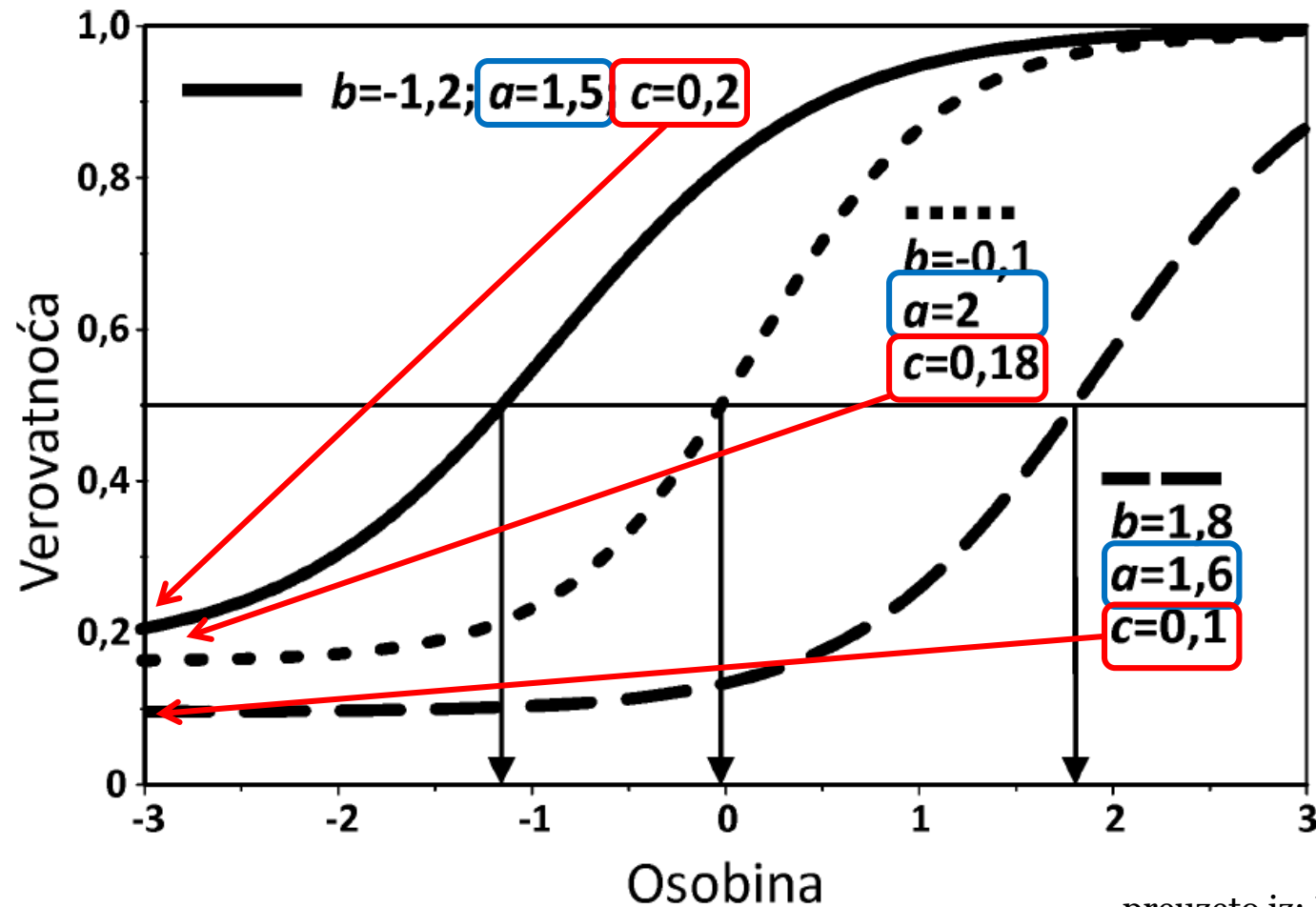
3PL model za dihotomne stavke

preuzeto iz: Fajgelj, 2013

3PL model za dihotomne stavke

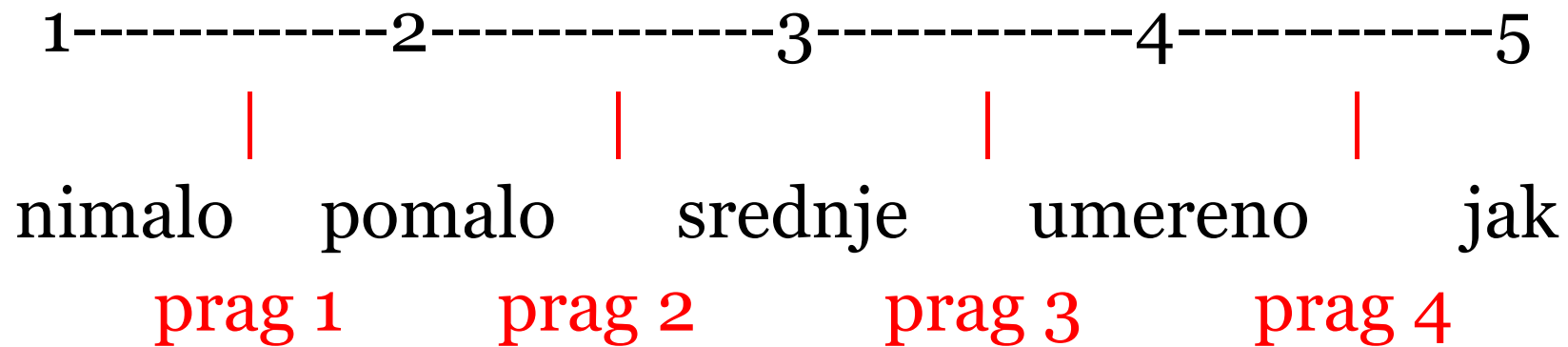
preuzeto iz: Fajgelj, 2013

Izbor modela

- Raschov model – model merenja
- Višeparametarski modeli – psihometrijski modeli skorovanja
  - Više usmereni tačnom skorovanju (modeli podataka)
- Test postignuća ili podobnosti, postoji mogućnost pogađanja
  - troparametarski
- Test ličnosti, diskriminativnosti različite, nema pogađanja
  - dvoparametarski
- Mernoteorijski čist
  - Raschov
- Biramo model koji najbolje fituje...

Uređeni politomni modeli

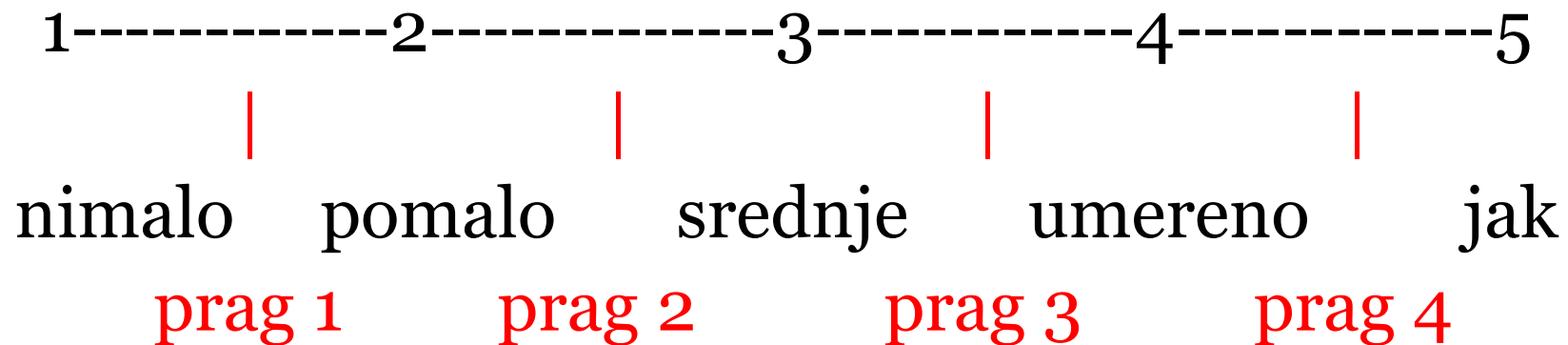
- Thurstoneovi pragovi

- Prag je onaj nivo osobine na kome ispitanik ima podjednaku šansu da izabere nižu ili višu kategoriju

Uređeni politomni modeli

- Thurstoneovi pragovi

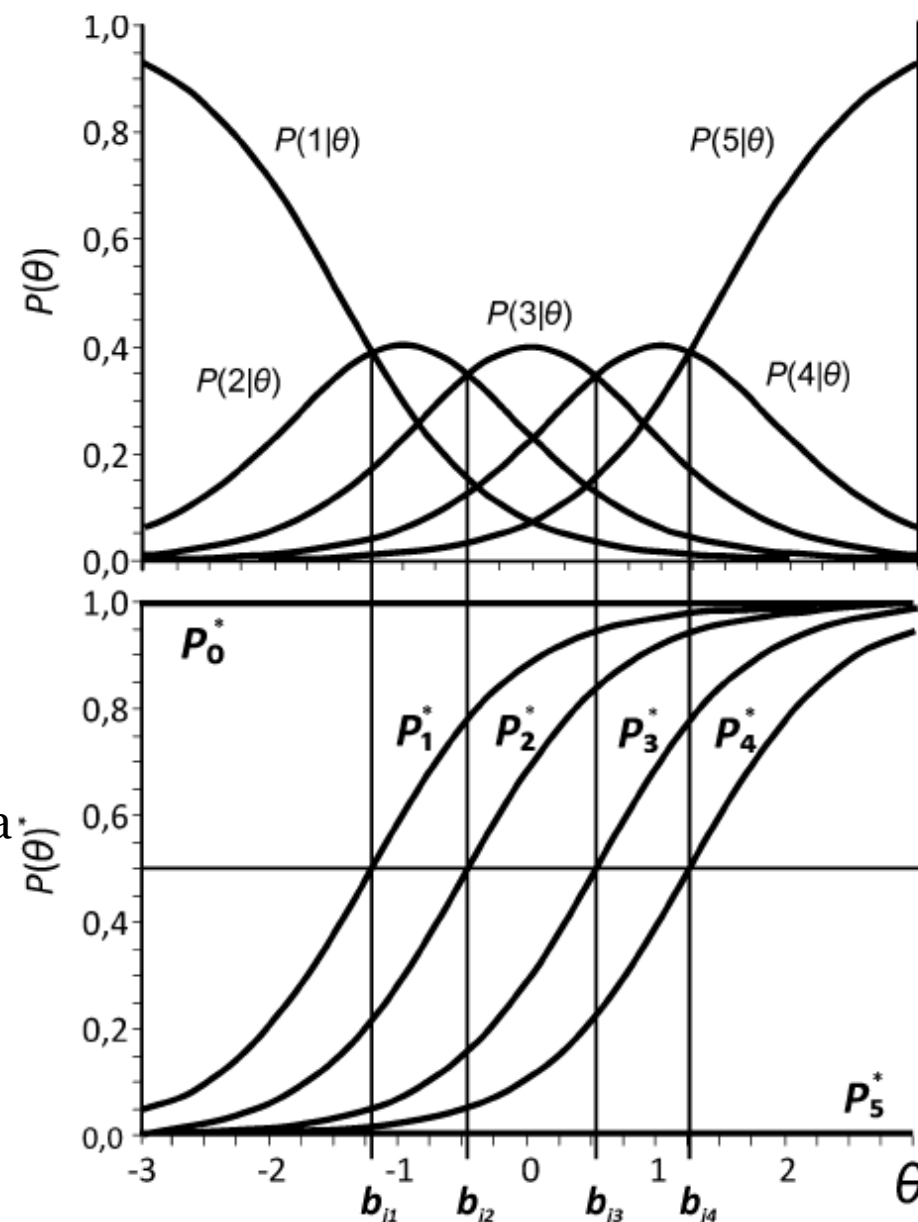

- Prag je onaj nivo osobine na kome ispitanik ima podjednaku šansu da izabere nižu ili višu kategoriju
- Korak je nije jasno definisan i označava ili prelaz sa jednog praga na sledeći ili same kategorije

Pragovi i koraci

KKK – karakteristične krive kategorija

- OKK – operativne karakteristične krive (kategorija)
- Dihotomne krive za *kategorije* odgovora
- Verovatnoća da će biti birana *određena kategorija ili neka od viših*
  - npr. P_1 – za kategorije 2 + 3, 4 i 5

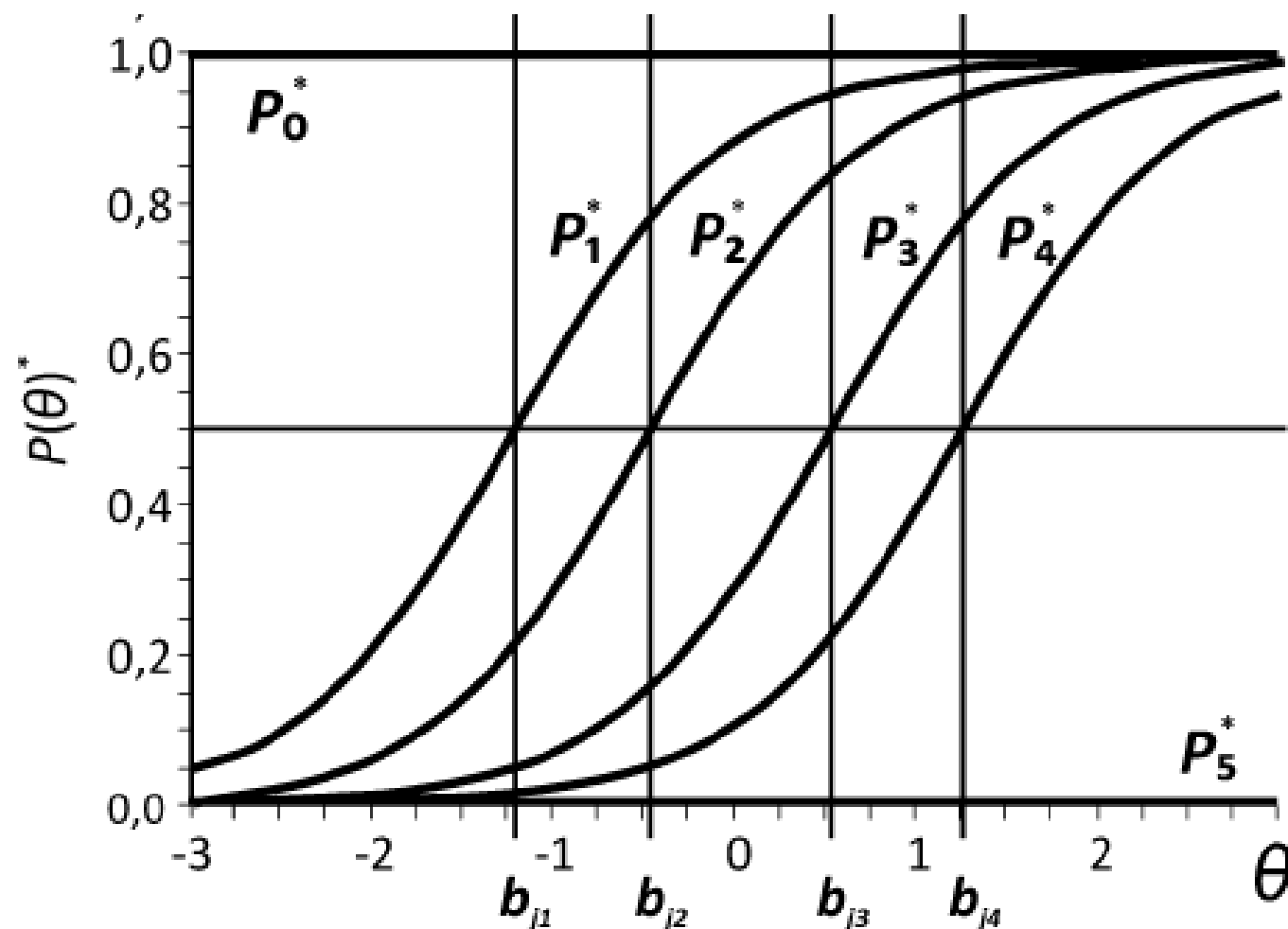
Polinomni modeli

- Model stepenovanih odgovora (F. Samejima)
  - Graded Response Model (GRM)
- Model skale procene (Andrich)
  - Rating Scale Model (RSM)
- Model stepenovanog ocenjivanja (Masters, Wright, Muraki)
  - Partial Credit Model (PCM)
- ...

Model stepenovanih odgovora

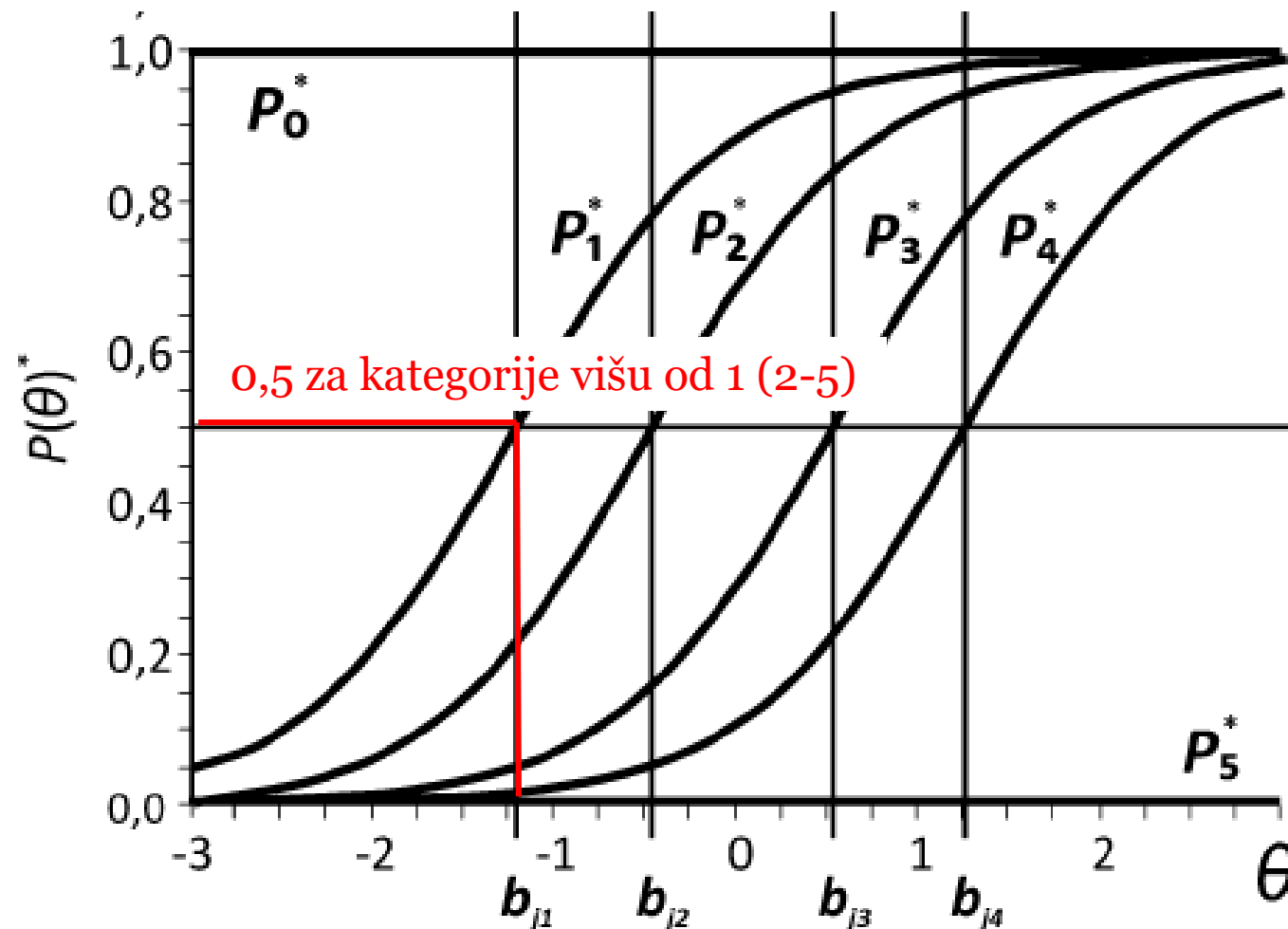
- 2P model namenjen skalama procene
  - nema parametra težine ajtema već kategorija (pragovi)
  - o težini ajtema zaključujemo preko proseka pragova
  - pragovi ne moraju biti ekvidistantni
  - postoji parametar diskriminativnosti za ajtem ne i za kategorije
  - kategorije su diskriminativnije što su im KKK strmije i razmak među njima manji
  - ajtemi ne moraju biti istog formata (ni broja kategorija)
  - indirektan

Verovatnoća biranja jedne kategorije

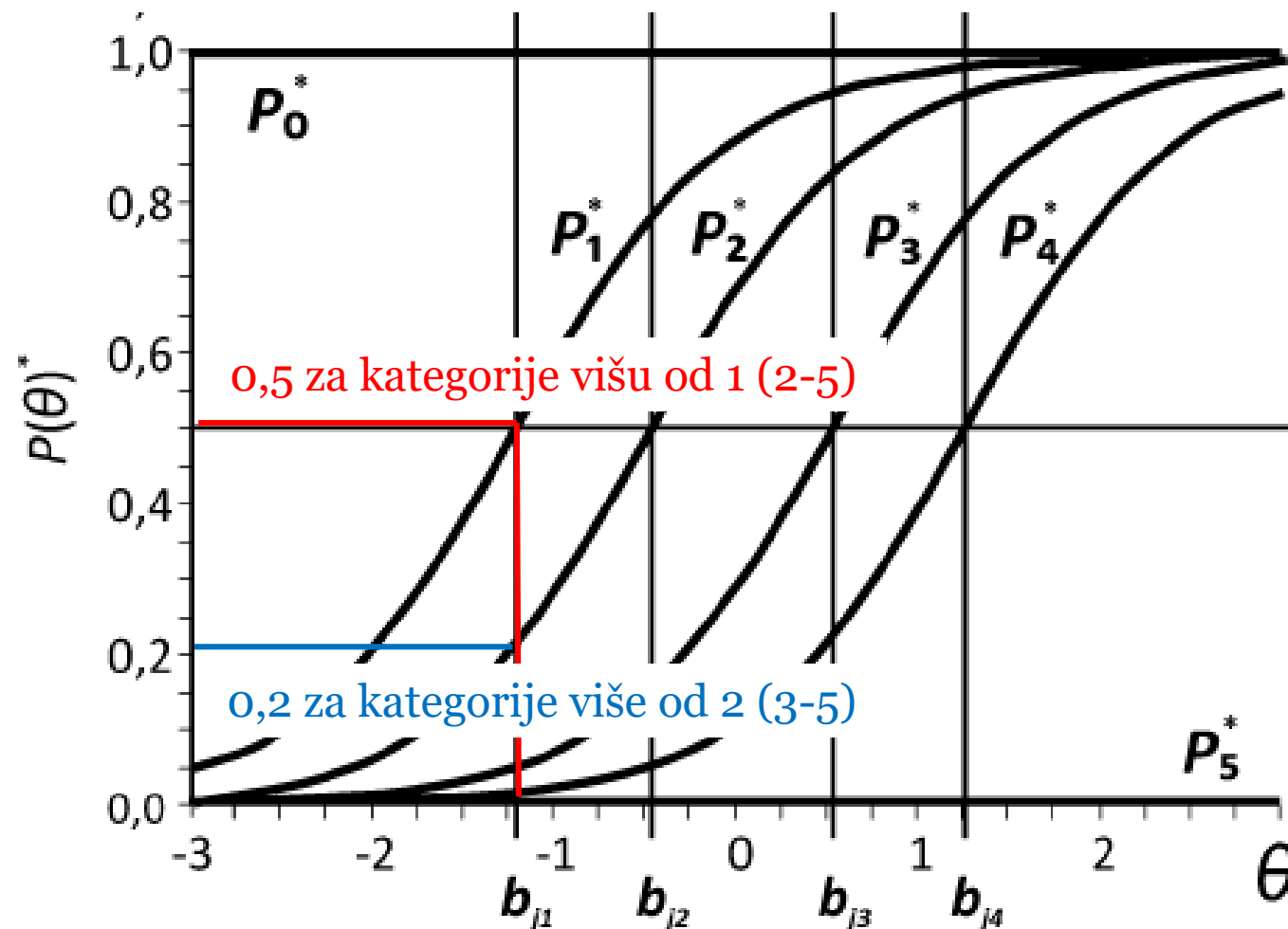

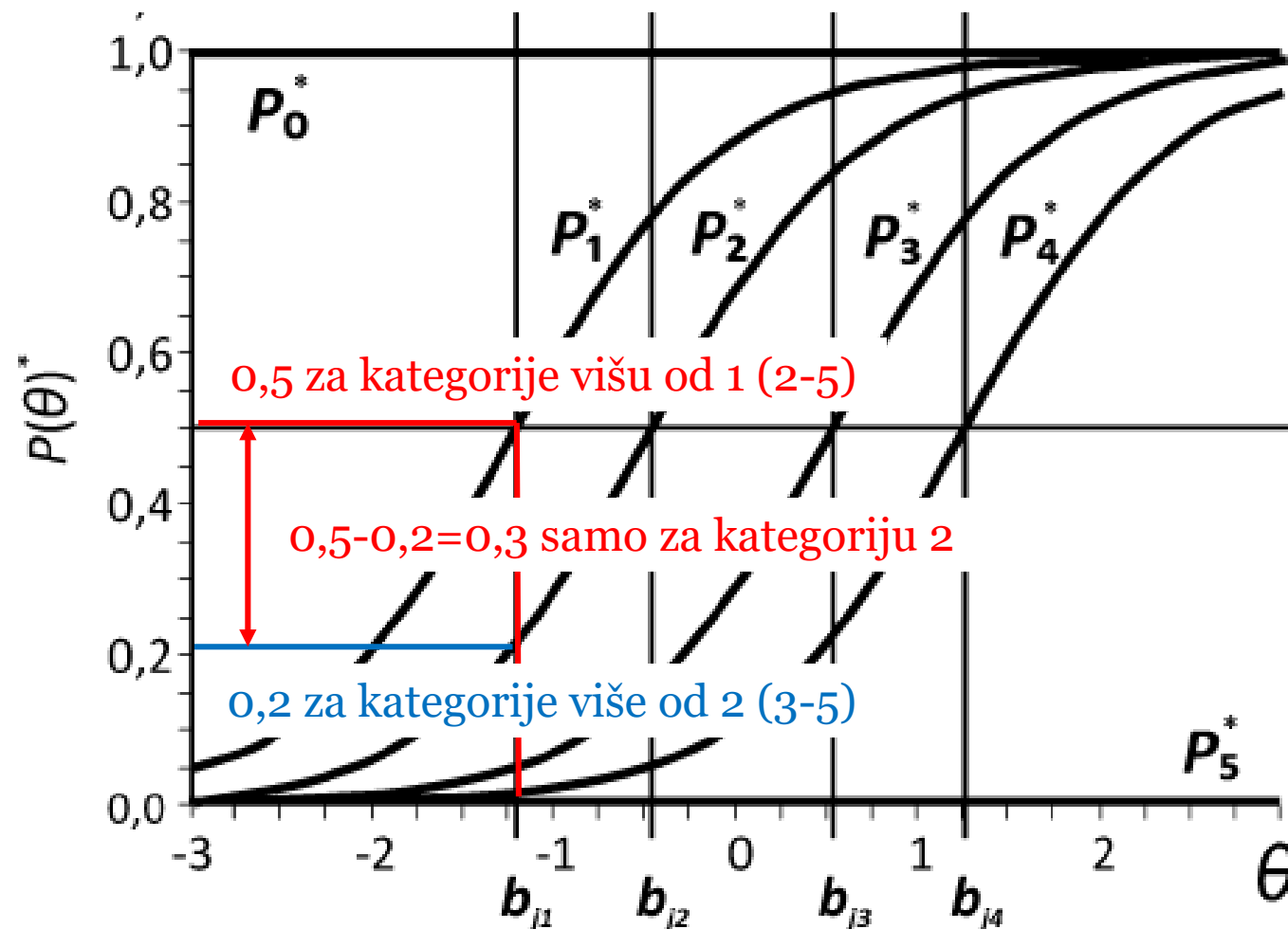
Verovatnoća biranja jedne kategorije

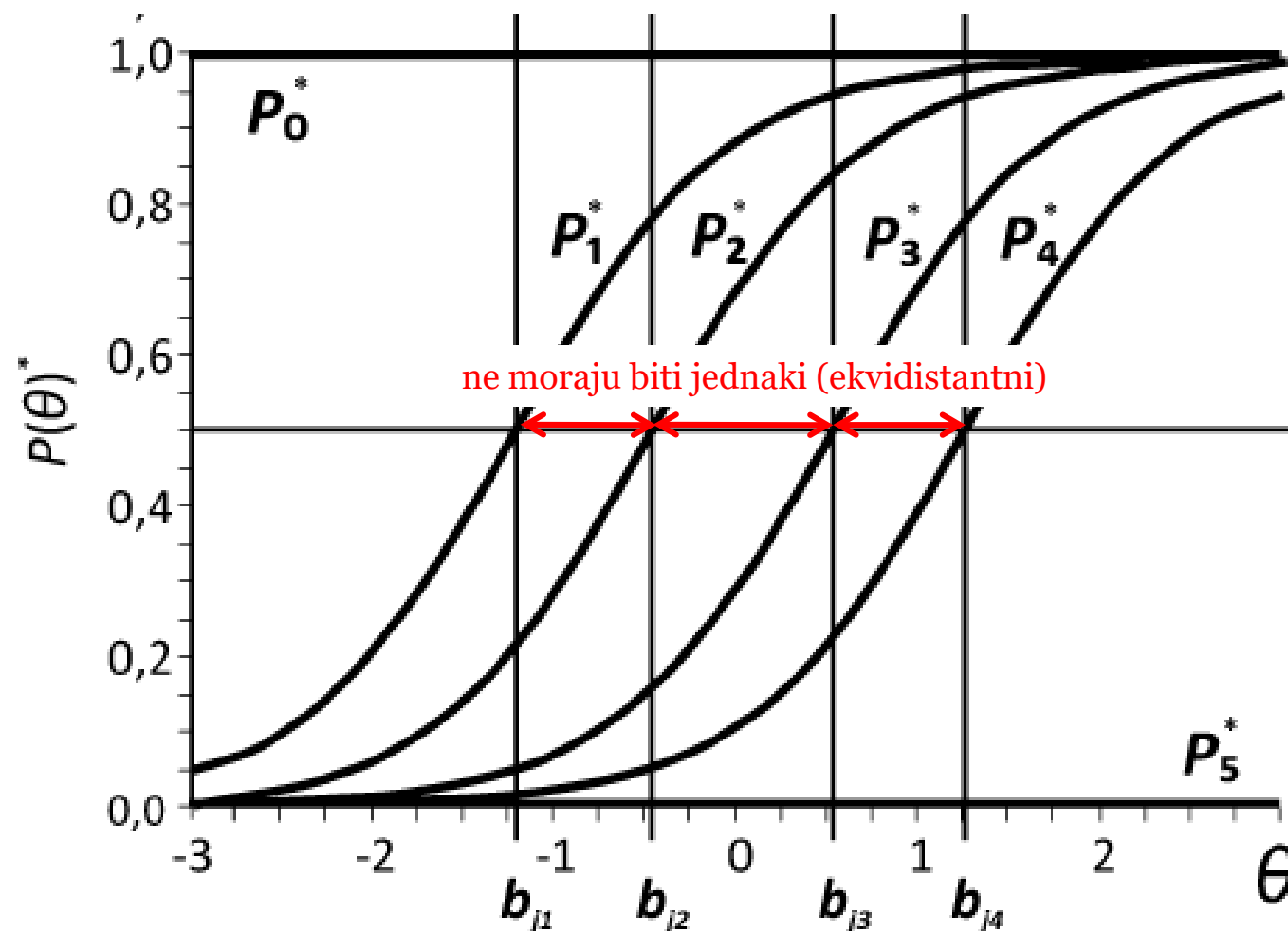
Verovatnoća biranja jedne kategorije

Verovatnoća biranja jedne kategorije

Verovatnoća biranja jedne kategorije

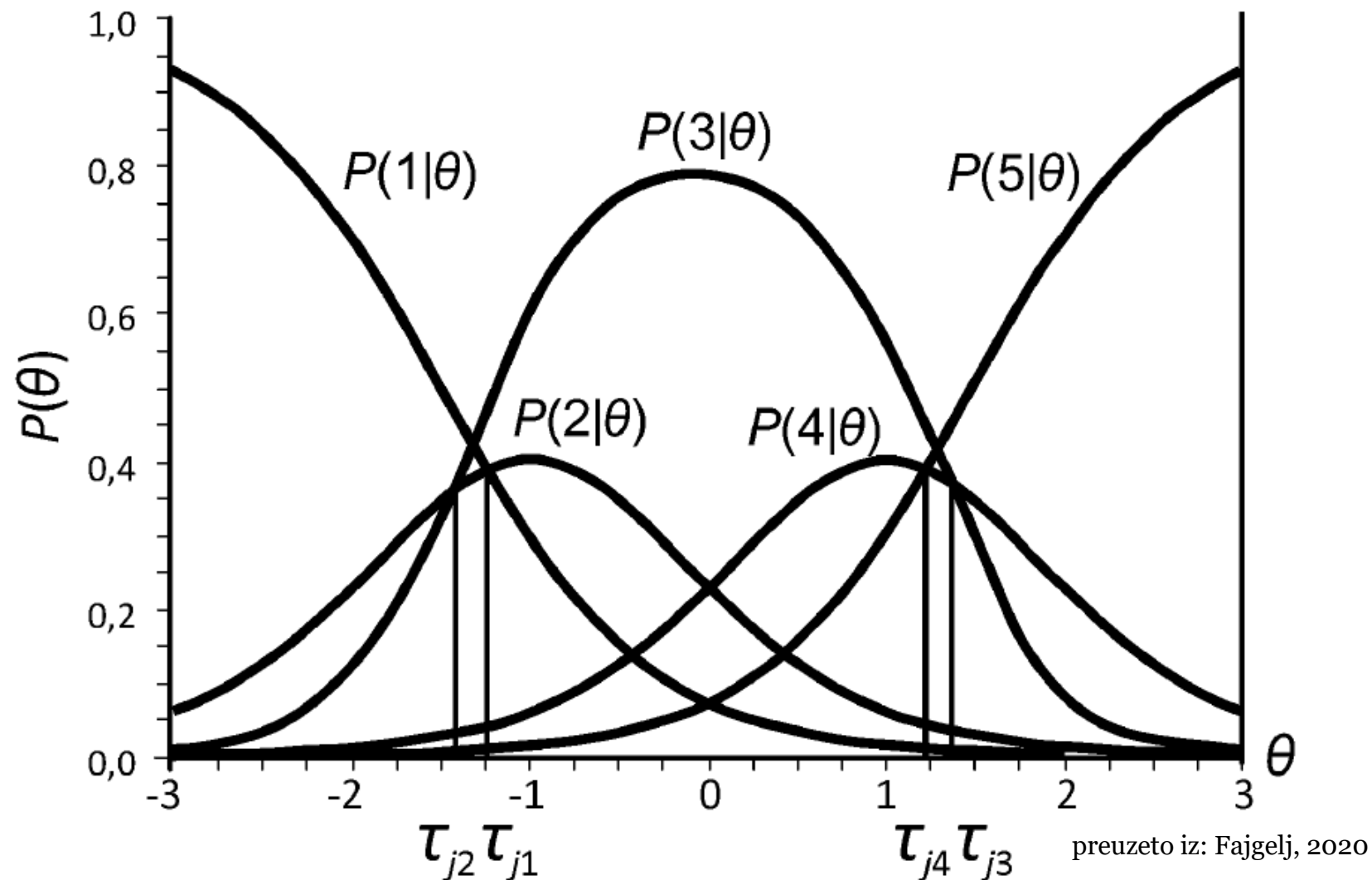
Model skale procene

- 1P
  - računa težinu ajtema
  - uvodi ekvidistantne parametre kategorija
    - Razmaci između kategorija u okviru jednog ajtema ne moraju biti jednaki, ali moraju biti isti za sve ajteme
  - svi ajtemi moraju biti istog formata
  - direktan

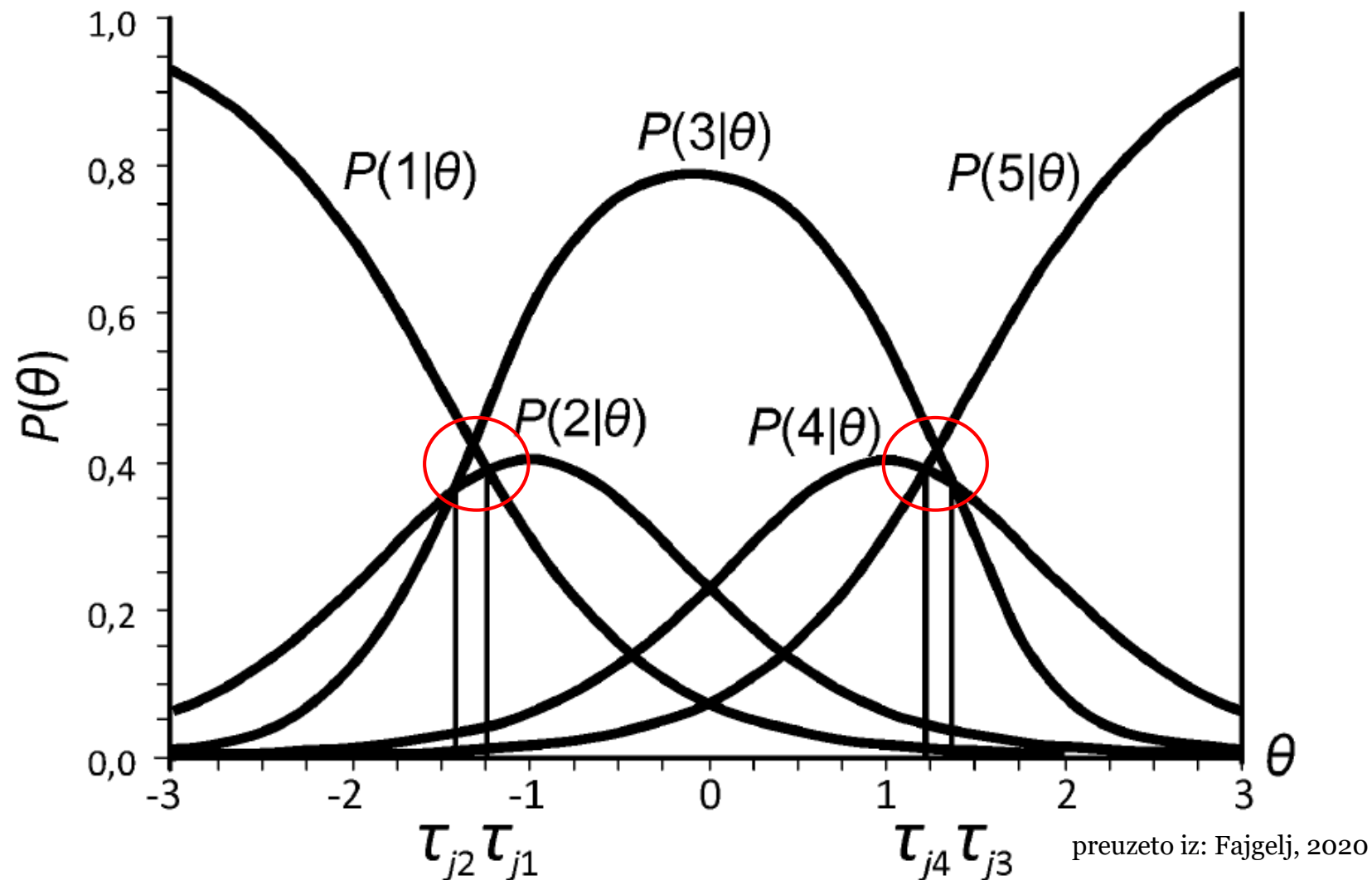
Model stepenovanog ocenjivanja

- 1P
  - koraci umesto pragova
    - tačke preseka KKK
  - nisu ekvidistantni
  - ne moraju biti ni sekvencijalni

Model stepenovanog ocenjivanja

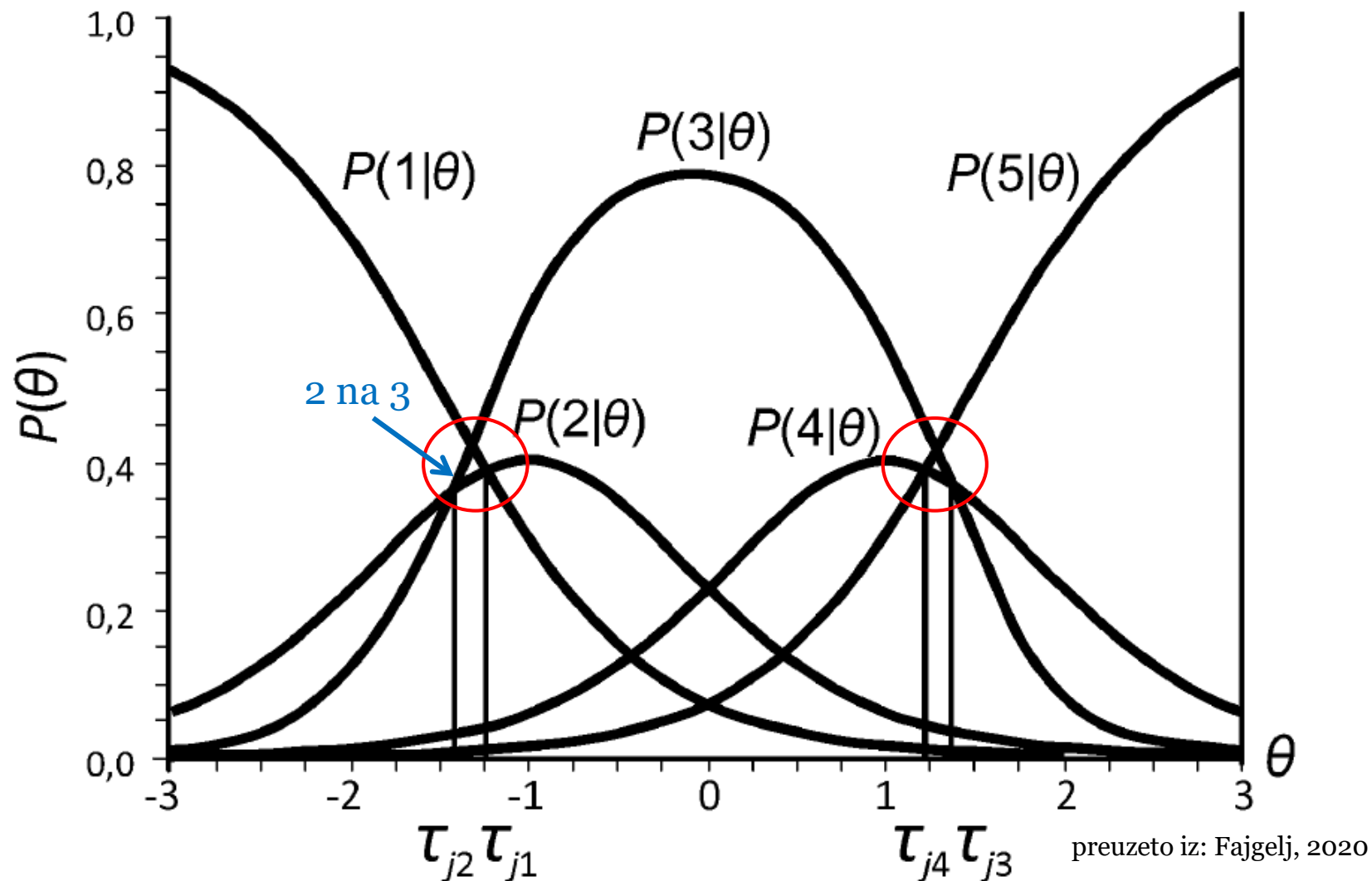

Model stepenovanog ocenjivanja

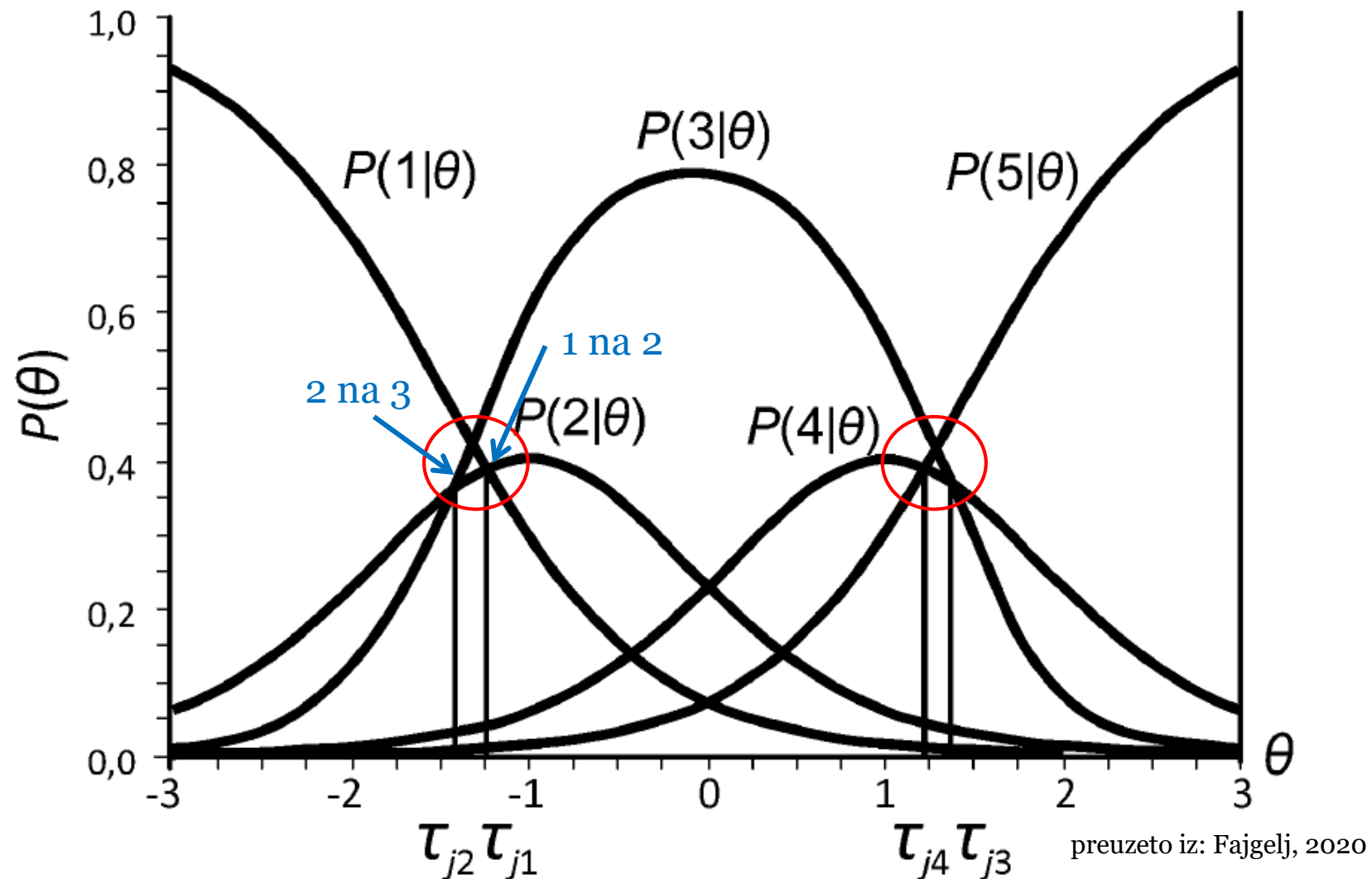

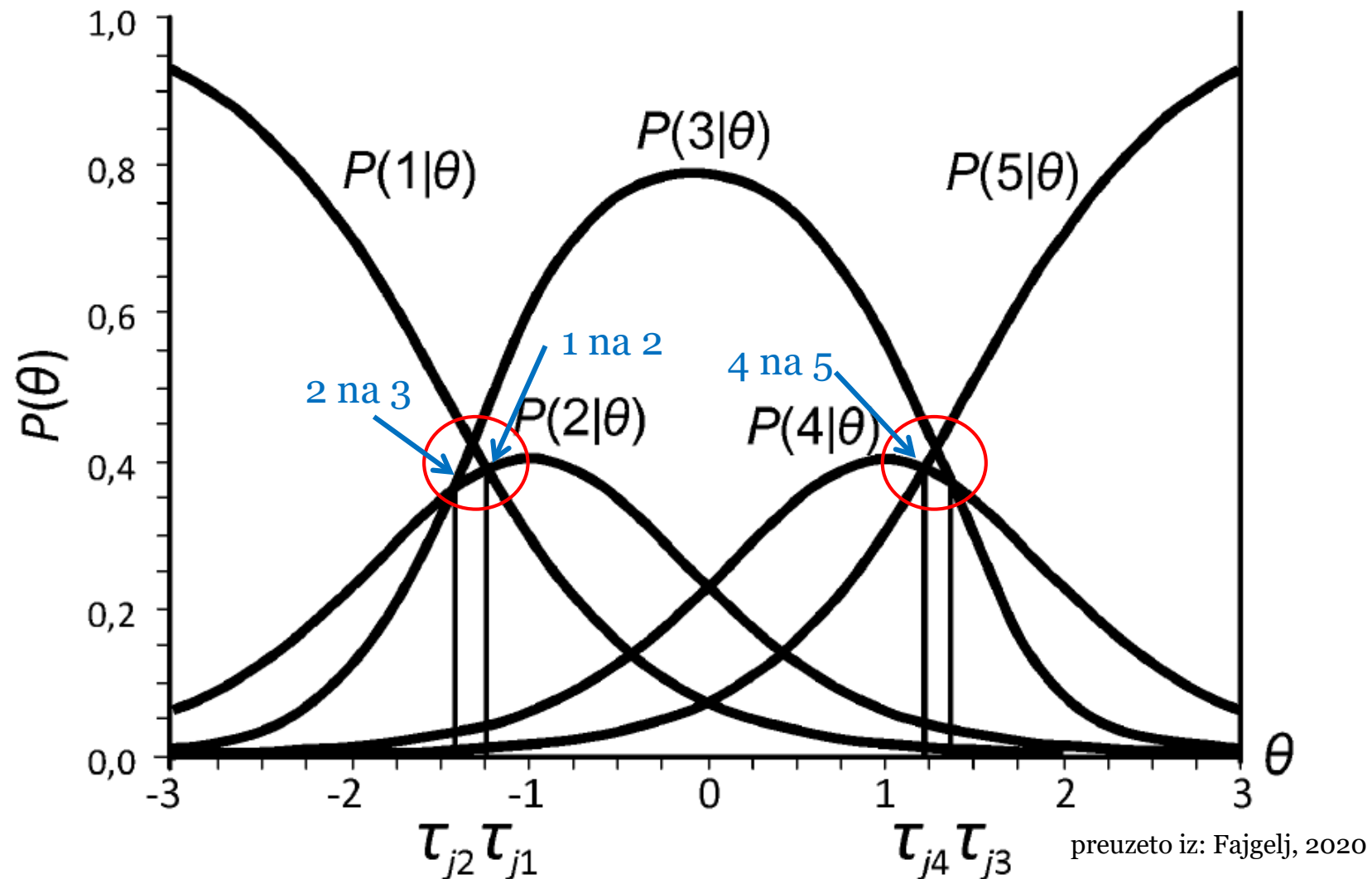
Model stepenovanog ocenjivanja

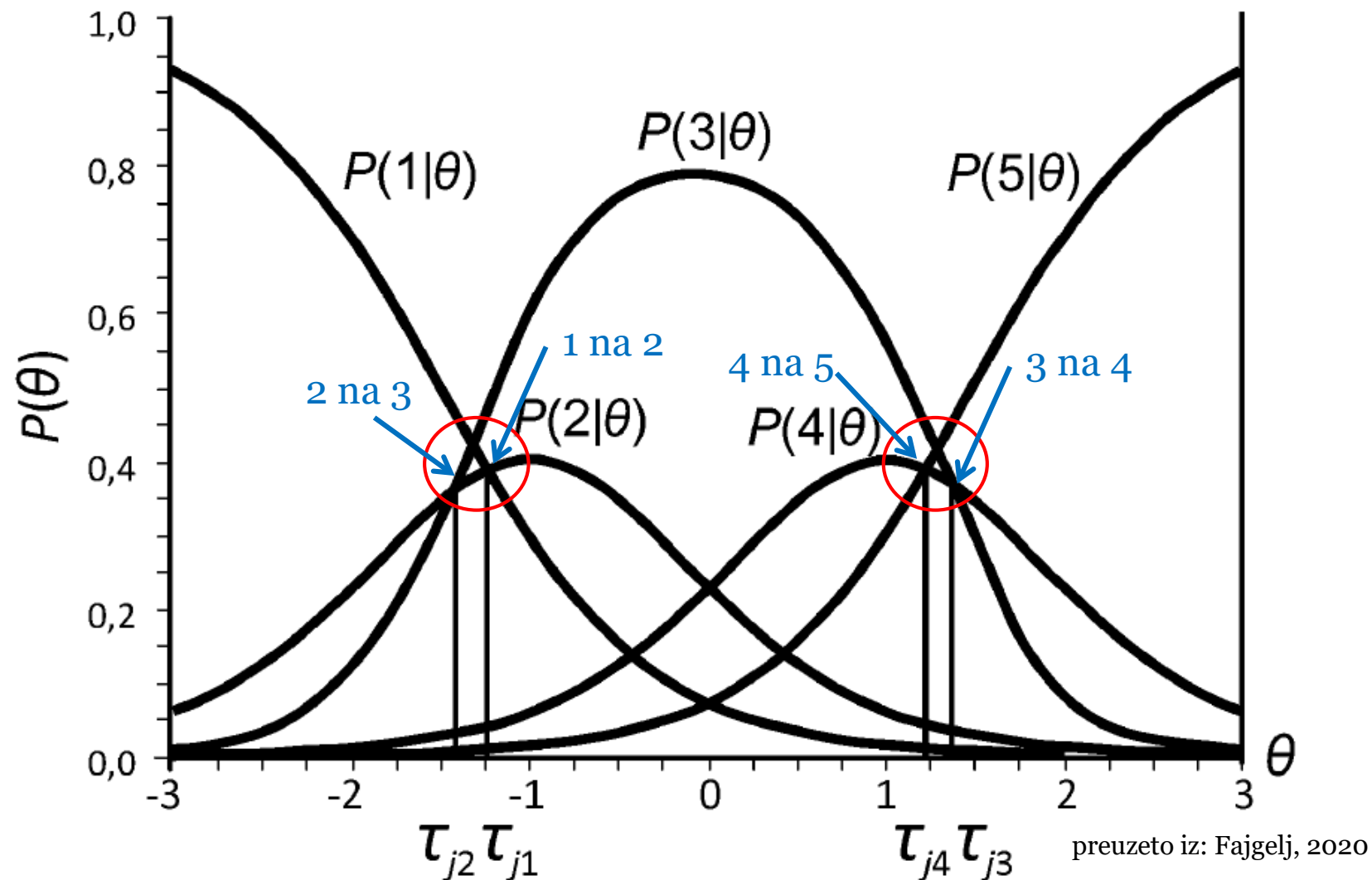
Model stepenovanog ocenjivanja

Model stepenovanog ocenjivanja

Model stepenovanog ocenjivanja

Model stepenovanog ocenjivanja

- 1P
  - koraci umesto pragova
    - tačke preseka KKK
  - nisu ekvidistantni
  - ne moraju biti ni sekvencijalni
  - nema parametra težine ajtema
    - prosek koraka
  - direktan
- Murakijeva modifikacija
  - uvodi parametar diskriminativnosti
  - za dihotomne stavke sa jednakom diskriminativnošću svodi se na Raschov

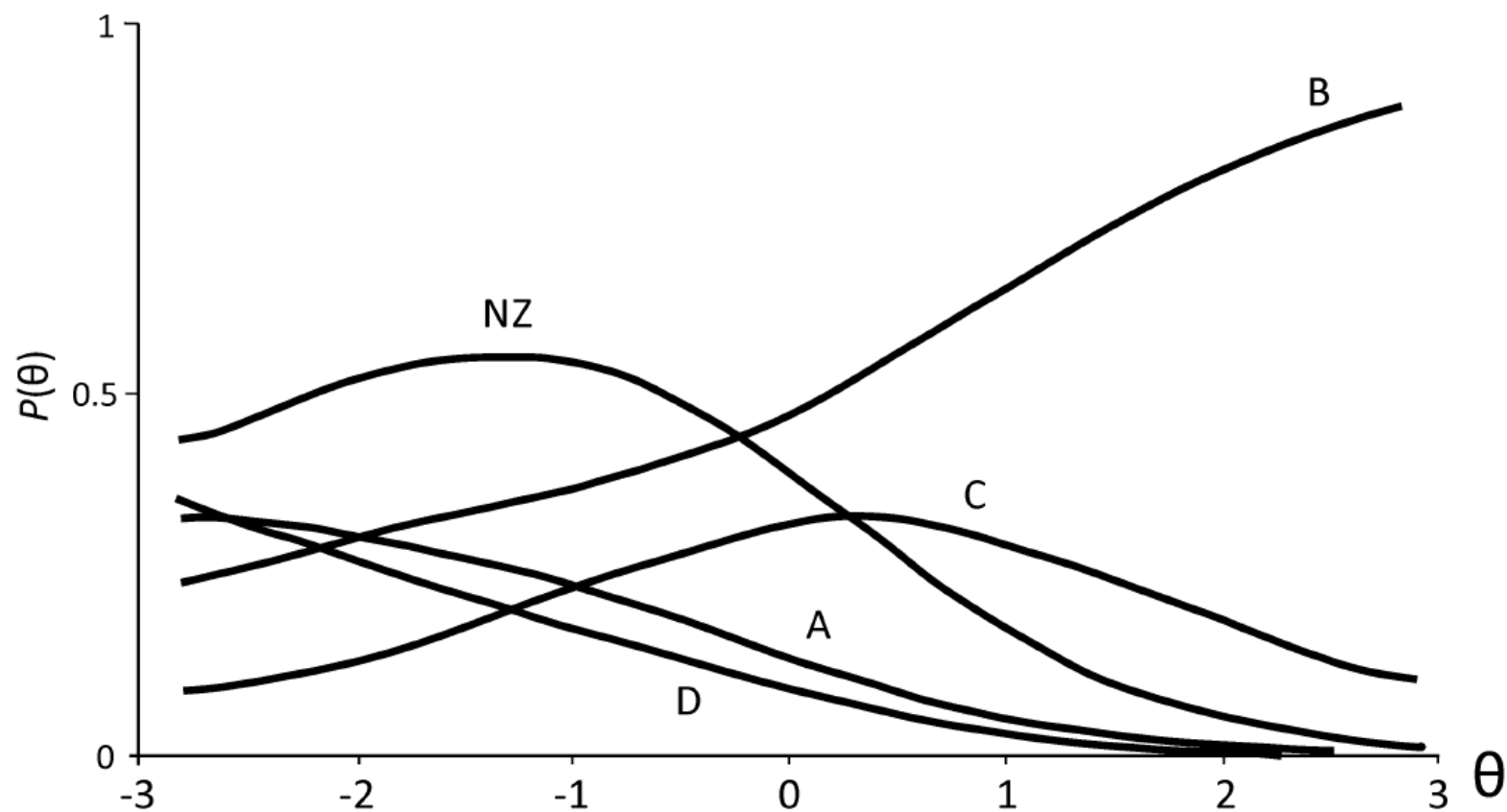
Nominalni modeli

6						
5						
4						
3						
2						
1						
	1	2	3	4	5	6

- A. (3,3)
- B. (3,5)
- C. (5,3)
- D. (5,5)

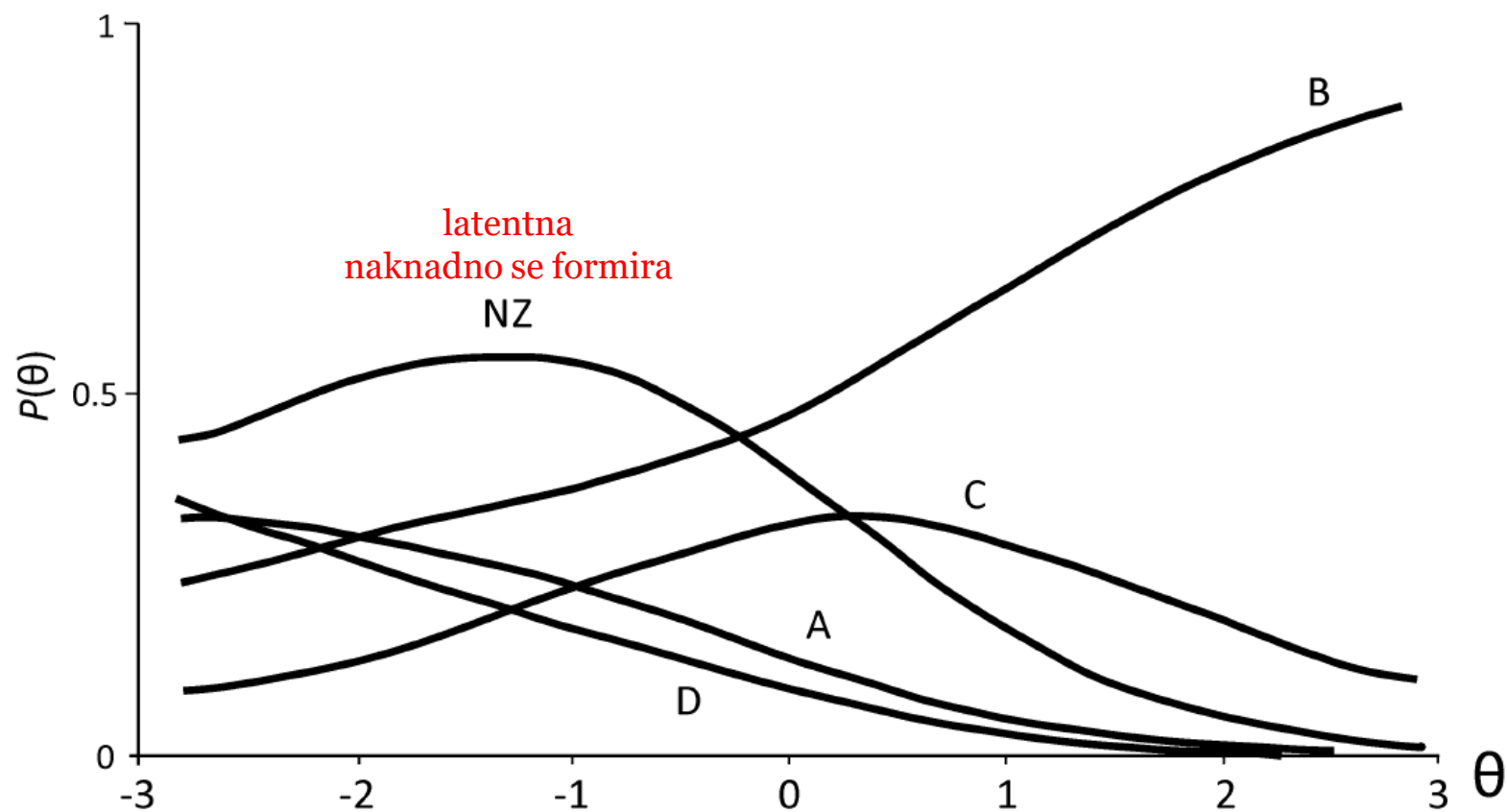
preuzeto iz: Fajgelj, 2020

Nominalni model

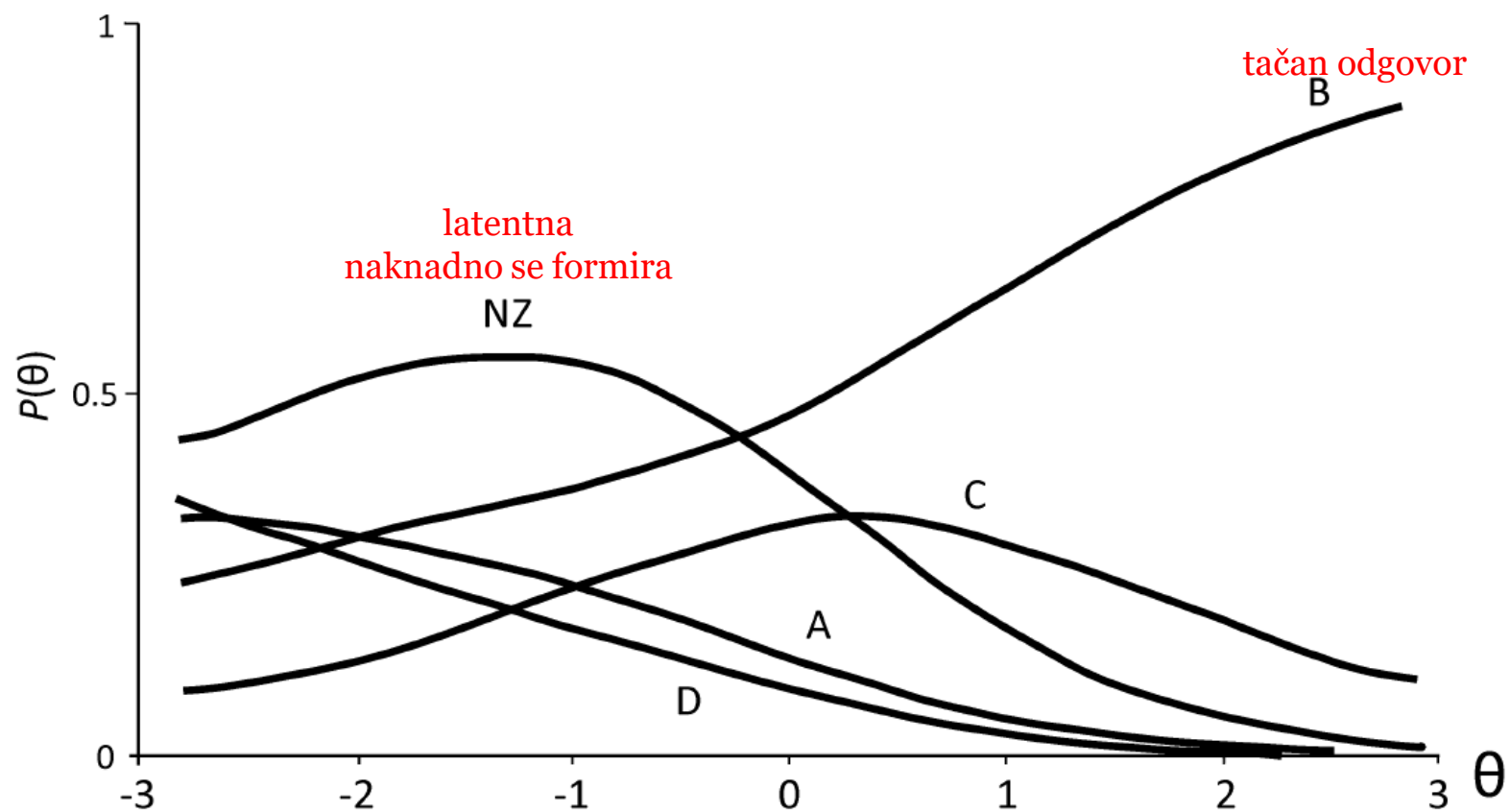
preuzeto iz: Fajgelj, 2020

Nominalni model

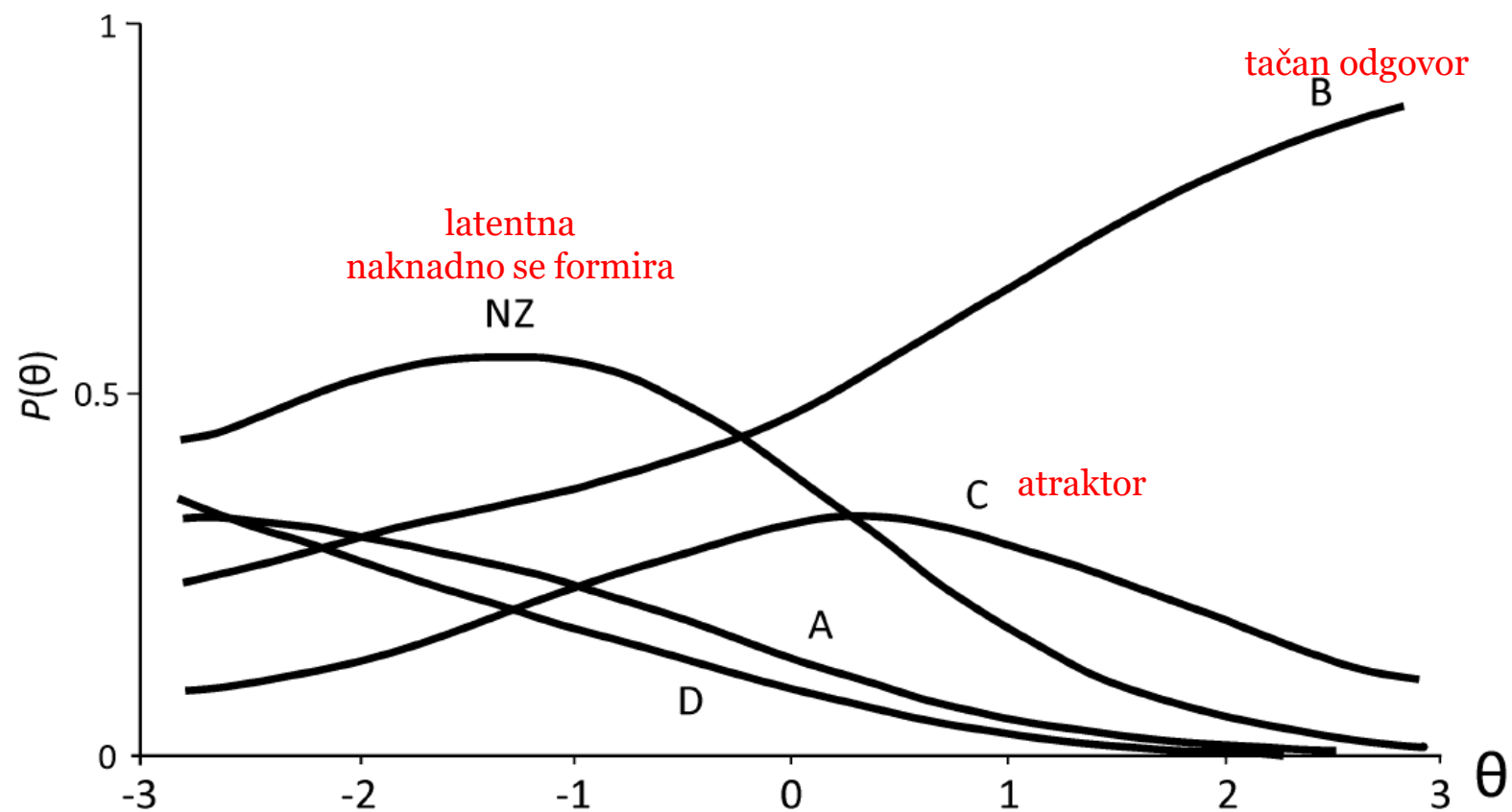

Nominalni model

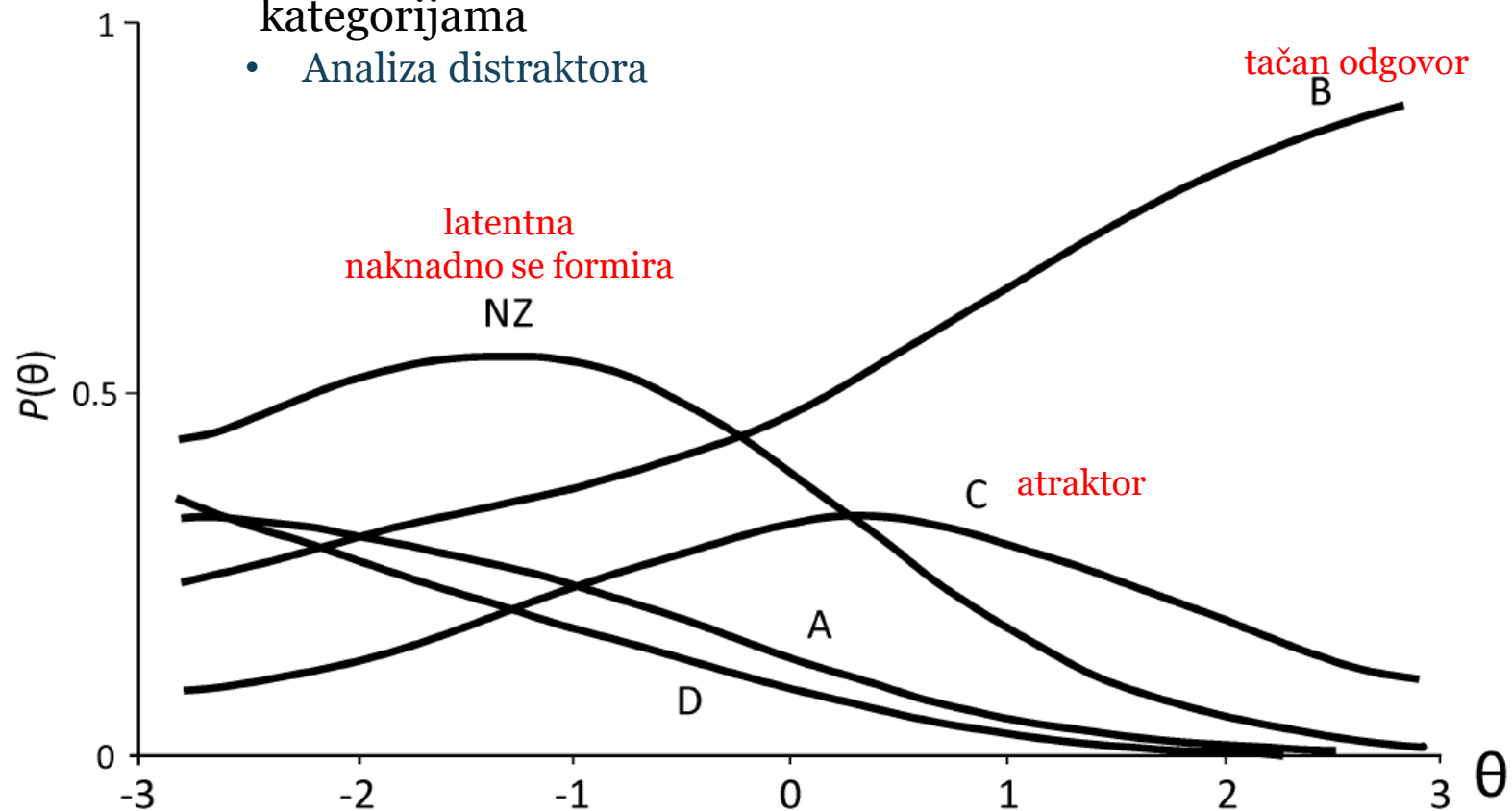

Nominalni model

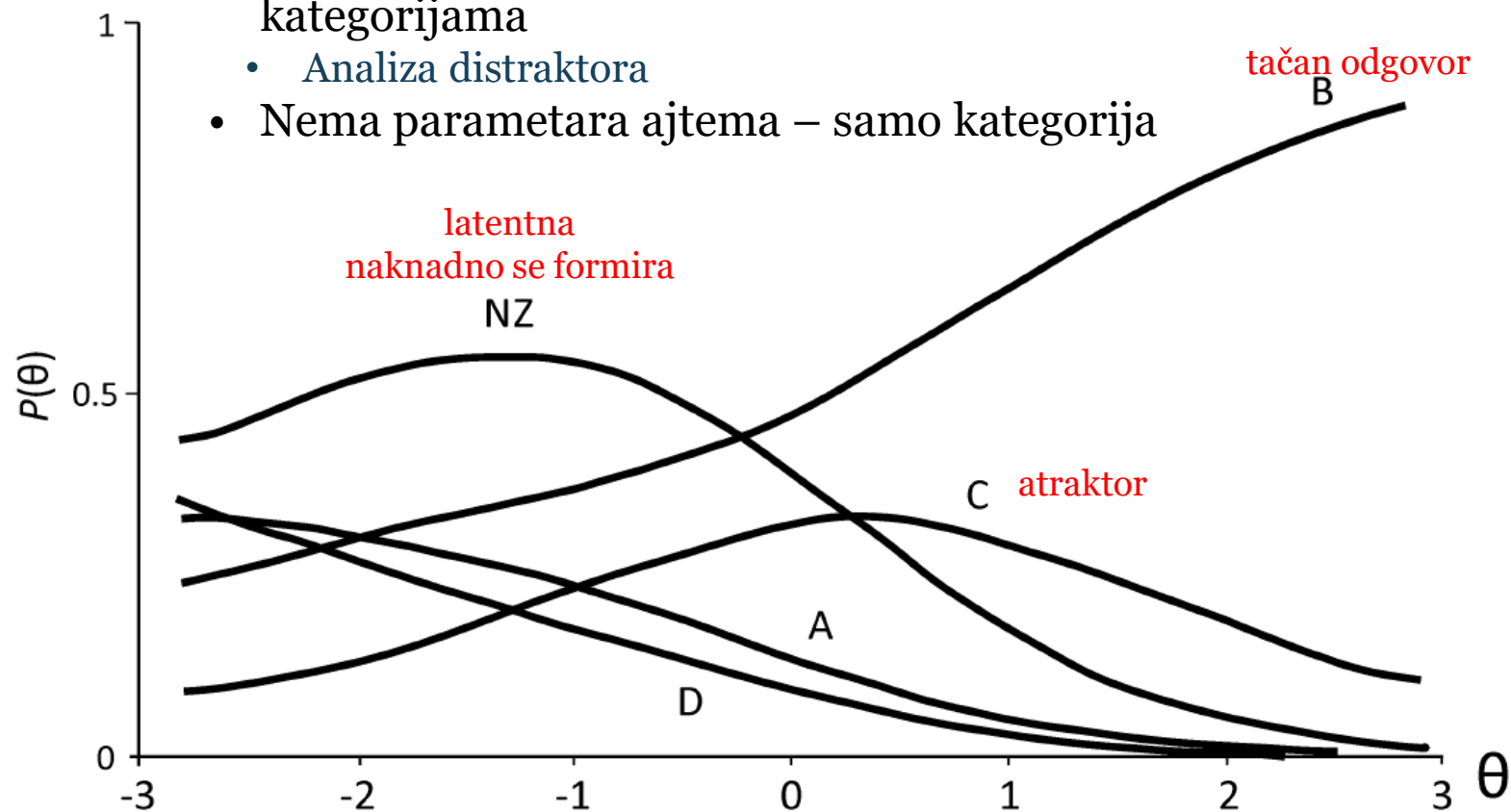
Nominalni model

- Koristi se za analizu ajtema sa neuređenim kategorijama
  - Analiza distraktora

Nominalni model

- Koristi se za analizu ajtema sa neuređenim kategorijama
- Analiza distraktora
- Nema parametara ajtema – samo kategorija

Ostali TAO modeli

- Sa normalnom ogivom
- Neparametrijski modeli
- Višedimenzionalni modeli

Literatura

- Fajgelj, S. (2013). *Psihometrija—Metod i teorija psihološkog merenja*. Beograd: Centar za primenjenu psihologiju.
  - strane 203-214, 215-236. ili
- Fajgelj, S. (2020). *Psihometrija—Metod i teorija psihološkog merenja*. Beograd: Centar za primenjenu psihologiju.
  - strane 196-207, 208-229.